

ELEMENTA LOGICÆ;

In gratiam Studiosæ inventutis in
Academia OXONIE NS.

Authore EDWARDO BRERE-
WOOD, olim Collegij Enea-
nasenfer alumno dig-
nissimo.

LONDINI,
Apud IOANNEM BILLIVM,
1619.

A D F L O R E N T I S -
S I M A M I V V E N T U T E M
Academie Oxoniensis
P R E F A T I O .

Eritatem in puteo
latentem non in-
cōcinnè finxit An-
tiquitas. Nam postquam
mens humana per lapsum
fuit depravata, clarum hoc,
& ab ipso lucis fonte peti-
tum iubar, ulterius sustinere
non potuit, scintillulas tan-
tum & stricturas quasdam
pristinæ suæ puritatis in se
retinuit. Hinc tot exercita-
tissima ingenia in rerum
causis misere cespitant, & in
errorum scopulos, per cog-
natas rebus apparentias im-

A 3 pingunt

P R A F A T I O .

pingunt nauem : Hinc est ,
quod tantæ sint appetitus à
recto, intellectus à vero de-
viationes : hinc est, quod ve-
ritatis lucem non amissimus
potius quam retinemus. Huic
tam periculoso morbo plu-
res plura excogitarunt me-
dicamina , sed eò infeliciùs,
quò remedia plerumque tar-
diora sint quam mala, & ex-
peditiores hi medici in lu-
ctum fuerint quam in mede-
lam , vt qui misereri magis
norint humanæ fortis, quam
nostræ imbecillitati suppeti-
as ferre.

Atque hic de omni reme-
dio conclamatum putassent
mortales , nisi mentem no-
stram tot modis læsam &
impe-

P R A F A T I O.

impetitam , in se recepisset
Logica resarcendam : quæ
cum rationem de curuli suo
deturbatam , & falsitatum
inquinamentis foedissimè de-
formatam cerneret, nullum
non mouebat lapidem, quo
huic, diuinæ auræ portioni,
suis honos venustasq; con-
staret sua. Ita enim nos in
cognitionem rerum pulcher-
rimarum arrexit, sic conso-
pitam rationis fauillam in
purissimam flamمام exci-
tavit, ut nihil turbidi vel fu-
mosi tantam possit clarita-
tem deuitiare. De igne *Ve-*
stali memorat *Plutarchas*,
quod si casu aliquo extin-
gueretur eundem non lice-
ret ab alio igne ut pote im-

*Plut. in
vit. Nu-
me.*

P R æ F A T I O .

puro, accendere, sed à solari
radio repetenda est, tam de-
fæcatæ flammæ renouatio:
nec extinctam hanc rationis
& morientem lucem, à quo-
uis licet igne redintegrare,
Logices vnius iubar (si purè
accendi vult) est admouen-
dum . Quin & conceptus,
veritati rerum conformat
scmper, sœpe adæquat, ne-
que prius desinit comitem
sc nobis exhibere, quām in
naturæ recessum nos intro-
mittendos curauerit, vbive-
ritatis lampade sic collustra-
ta cernemus omnia , vt nec
latebit quod obscurum , nec
distrahet quod incertum,
nec obruet quod profun-
dum . Logices ergo muneri
tribu-

PRÆFATI O.

tribuendum est , quod in rebus veritatem, disquirere simul possimus & assequi, cuius flamine qui verè plenus est *Factus olor niveis pendebit* Ovid.
Metam. in aère penitus , quandamque videbitur cum Deo cognitionem & necessitudinem contraxisse . Veritas enim sic Deo essentialis est (quod scitè Philosophi obseruabant) ut si visibili forma se nobis repræsentare statuisset, induret humen pro corpore, veritatem assumeret pro anima.

Cum vero reliquæ Logicæ partes, suum habeant peculiarem usum & dignitatem, tum hæc quæ in præsenti tractatu continentur,

A s pal-

P R A E F A T I O.

palmam cæteris præferre, imò præripere videtur. Discursus enim dirigit & informat, argumentorum formulæ subministrat, Tyrone s minus exercitatos, ad disputationis praxim instruit, & ad ipsas literarum apices præsternit viam. Et cum rectum sit iudex sui & curui, veritatem proponit argutilis, Sophismatumque quasi tricis irretitam, è quibus tamen ipsam eluctatam certas, & ab omni grypho feliciter euolutam. Infinitus essem, si singula percurrerem, & pro dignitate subiecti, superiori tessera dilatarem; abunde mihi fecisse videor, strictim & summam cutem strin-

P R A E F A T I O.

stringam tantum, ut qui rem
hic attendam, non instruam
orationem. Quantum vo-
bis, (selectissima iuventus
musarumq; ingenua proles)
tractatus hic suppeditabit
subsidijs, verborum compen-
dio dici non potest, vſu ma-
gis & obſeruatione depre-
henditur. Tum demum hu-
ius utilitatem percipietis ple-
nius, cum ad agones litera-
rios vosmet ſeriō accingatis,
& in palæſtram, non tanquā
bos ad cerōma, ſed velut in-
ſtruicti pugiles deſcendatis.
Nisi ergo ignorantiae ſocor-
diæq; litare habeatis in ani-
mo, & cum Pyrrhonij philo-
ſophis nihil vos videre ant
cognoscere arbitremini, vt
qui

PRÆFATI O.

Aul. qui tutius fore statuatis , du-
Gel. bitare de rebus , quām scire ,
huc accedite , & in amplexus
virginis tam castæruite . Non
est mihi credite tantæ sce-
ritatis , quin amasios quos
non alicit patiatur : si qui ve-
rò sint , qui suis monitis ge-
rant morē , & in placitis tan-
tæ *Directricis* suaviter con-
quiescant , hos veluti *Ariad-*
næo filo in scientiæ thesauros
introducit , vbi rationem è
cathedra differentem , pafsi-
onem , subsidentem fundo ,
ipsamq; mentem terrena su-
peruolantem , uno quasi intu-
itu videre licet . Ex hoc fon-
te ebulliunt rivuli , qui tan-
quam mamillæ *Palladis* , laete
fluunt & vino , vnde habeat
infan-

P R A E F A T I O.

infantulus literarum quod possit exurgere, fortis quod haurire. Sed frustra in hoc scrineo reconduntur gazæ, nisi & intromittantur qui accipiant, & egrediantur qui distribuant. Ingredimini ergo (Musarum diliciæ) & modesta, ut par est, manu, quos fructus ostendit carpite: neque tamen ita in re aliena prodigos vos esse velim, ut quæ conceduntur vobis in usum, trahatis ad luxuriem. Hortulani permittunt peregrinos hic illic flores legere, sed si lasciviant in ramos, si plantas euellant & eradicent, hos persequuntur ut latrones, non patiuntur ut aduenas.

Quod

P R A F A T I O .

Quod si adeo tenellæ quorundum sint & molliusculæ aures, ut siccis Logices terminos ferre non possint, sed velut admotâ carmarinâ, ad duriora quæque nauseant vocabula, eos ego monitos velim, hæc alio dicendi genere non potuisse explicari; doceri quidem possunt, ornari non possunt. Cum enim omnis oratio vel ad ὕπεξιν dirigatur, vel ad ἀδησιν, illa admouendos affectus elegantias aucupatur, hæc ut instruat mentem, rebus adaptat voces, neq; solicita est quam ornatè, sed quam significanter animi possit sensa exprimere, annon is ad ludibrium affectaret eloquentiam,

P R A F A T I O .

tiam , qui Logicam tropis
adornare prurit , stomachumq; cibi auidum illude-
ret condimentis ? Expediant
mihi definitiones , divisiones , distinctiones , figuris ,
floribusq; depictas , & per-
pendant secum , quam tan-
dem utilitatem ex huius-
modi filiquis sint perceptu-
ri. Annon hoc est cum Indis ,
margaritas auriq; globulos
de naribus & labijs pendere ,
& membris huius curaturæ
nescijs , ridiculè ornatum
adaptare ? Adeone vero au-
ribus inferuendum est , ut
nulla saliuæ nostræ possint
arridere , nisi quæ metapho-
ras sapient , & desitura sint
in concordum ? Quanto fa-
tius

P R A E F A T I O .

tius est *Lysiae* hic stilum *Platonis* anteferre facundiæ , de quibus sic censuit *Fauorinus*,
Apud Gell. 2. *cap. 5.* apud *Gellium*, ut si ex *Platonis* oratione aliquid demas mutesue , de elegantia tantum detraxeris, si ex *Lysiae*, de sententia. Faciant ergo authori delicti sui gratiam *Ciceroniani* & *Rhetorculi*, si in materia elegantiarum non capaci, voculis vtatur siccioribus , quasque in *Cicerone* suo passim non reperiant. Impingent forte in verba incompta, & horridula, quæ tamen si propiori ocello intueantur, *Brutus* baculo, quod *Apollini* parabat offerre, inuenient non dissimilia, cuius intus solidum aurum corneo

P R A E F A T I O .

corneo vclabatur cortice.
Mcmincerint, etiam in Epu-
lis suum acrimoniae consta-
re vsum, & acerbiora tan-
tum est vt displiceant, vt
nonnunquam stomachum
excitent, & in nouum cri-
gant appetitum, *Nec cibus ip-*
se innat morsu fraudatus acetii.

*Martini
Epigra.*

Hunc igitur libellum, in
rem vestram visum est do-
nare typis; non prurigine
quadam vexandi prælos, ne-
que vt authori opus hoc
posthumum famam aliquam
aut existimationem concili-
aret, (non enim adeo euiluit
in rep. literaria tanti viri no-
men, vt ex adolescentiæ suæ
nucibus & lusu posteritatis
gratiam emendicaret) sed

vt

P R A F A T I O.

ut studiosa iuuentus his ve-
litationibus eousque assuē-
ceret, donec ad arma magis
stataria possit descendere.
His accedit, quod in huius
libelli transcriptionibus, mul-
tum olei & sudoris impen-
debant iuniores, bonaſque
horas, quas in medullam
collacarent, miserè prodige-
bant in cortices. Tanto
labori, ex huius tractatus
impressione tandem visum
est succurrere, ut sublatis
qui in manuscripta exem-
plaria irrepserant, erroribus,
correctus, limaque ſeueriori
castigatus, in lucem prodi-
ret. Fauete ergo Academi-
ci; imo & fouere partum
hunc orbatum patre, vultus
ſane

P R A E F A T I O.

sane paternos haud obscure
refert, eoque magis in cli-
entelam vestram dignus est
ut recipiatur, quo minus in-
digeat. Quod si opellam
hanc eo quo studiosos de-
cet candore tractaueritis.
alias etiam venerandi Capi-
tis lucubrationes expectate,
quæ limam, & lucem, addo
& censuram magis ferent.
Vos interim his fruamini,
clarissimique viri famam co-
studio colite, quo ille neg-
lexit. Neque iam (vt rari cu-
iusque fatum est) ideo viles-
cant, quia communicantur
& sunt in promptu, nec tam
salutaris aquæ satietas vos
capiat, quod facilis detur ad
hos fontes recursus. Istud
pro

P R A F A T I O .

pro te, libelle, lectori ausim
spondere, quod eius, quam
in te impendet operæ, non
Martial sit cariturus fructu. *Si can-*
Epigr. *didus aure, Es matutina si tibi*
fronte venit.

Guilielmus Bakerus Oxon.

Academie alumnus.

INDEX.

SECTIO. I.

De definitione propositionis.

SECTIO. II.

In qua dubitationes resoluuntur.

SECTIO. III.

De propositionis partibus, & im-
primis de Nominis.

SECTIO. IV.

De Altera propositionis parte :
Verbo.

SECTIO. V.

De Divisione propositionis secun-
dum substantiam, & de defini-
tione Categoricae propositionis.

SECTIO. VI.

In qua dubitationes resoluuntur.

SECT.

S E C T I O . V I I .

*De triplici materia Categorica
propositionis.*

S E C T I O . V I I I .

*De Diuisione Propositionis se-
cundum quantitatem & eius
explicatione.*

S E C T I O . I X .

In qua dubitationes solvuntur.

S E C T I O . X .

*De Diuisione Propositionis se-
cundum Qualitatem Rei, &
eius expositione.*

S E C T I O . X I .

*De Diuisione propositionis secun-
dum qualitatem vocis.*

S E C T I O . X I I .

*De triplici Interrogatione propo-
sitionis.*

S E C T I O . X I I I .

*De accidentibus categorice pro-
positionis, & primo de oppositi-
one, eiusque legibus.*

S E C T .

SECTIO. XIV.

De oppositorum legibus.

SECTIO. XV.

In qua dubitationes resoluuntur.

SECTIO. XVI.

De Äquipollentiapropositionum

SECTIO. XVII.

De Äquipollentiae Regulis.

SECTIO. XVIII.

Dubitaciones resoluuntur.

SECTIO. XIX.

De conversione Propositionum.

SECTIO. XX.

De Tribus conversionis Modis.

SECTIO. XXI.

Dubitaciones resoluuntur.

SECTIO. XXII.

De propositione hypothetica.

SECTIO. XXIII.

De propositione Modalis.

SECTIO. XXIV.

De accidentibus modalis propositionis.

SECT.

SECTIO. XXV.

De Argumentatione.

SECTIO. XXVI.

De reductione Syllogismorum.

SECTIO. XXVII.

De Enthymemate.

SECTIO. XXVIII.

De Inductione.

SECTIO. XXIX.

De Exemplo.

ELEMENTA LOGICÆ.

SECTIO. I.

De definitione propositionis.

Ropositio est oratio indicativa, congrua, & perfecta, verum vel falsum sine ambiguitate significans.

Quæ definitio constat genere, & accidentium cumulo.

Genus est oratio. Oratio autem nihil est aliud quam vox complexa ad placitum significans.

Incomplexa vel simplex, quæ unam rem significat, ut homo.

Nota enim quod vox est duplex,

Complexa, quæ ex duabus vel pluribus vocibus consistit, ut homo est animal, hæc autem est oratio.

B

Diffe-

ELEMENTA

Differentia autem quinque proprietates includit. Nempe, 1. vt sit indicativa, 2. vt congrua, 3. vt perfecta, 4. vt verum vel falsum significans, 5. vt sit sine ambiguitate.

Grammatica, quia effertur per verbum indicatiui modi.

1. *Indicativa.*)
Propositio est oratio indica-

tiua bifariam. Dialectica, quia indicat aliquid esse vel non esse. Ut hæc propositio, *Socrates* est Philosophus, indicat aliquid esse: hæc vero homo non est equus indicat aliquid non esse.

2. *Congrua.*) (1.) rite instituta & compacta, secundum Grammaticorum regulas, ideo hæc oratio, *Cicero* est vir doctus, non est propositio.

Imperfecta, quæ imperfectum sensum relinquunt in mente auditoris, id est, cum auditor certò non intelligit, quid sibi vult is qui profert.

3. *Perfecta.*)
Nota enim quod duplex est oratio, Altera.

Perfecta, quæ perfectam intelligentiam generat in audicente: atque talis oratio est propositio.

4. *Verum vel falsum significans.*) Nota quod verum est quando res ita se habet, ut per rationem significatur, ut in hac propositione, *Homo est vivens*, falsum autem est, quando revera

revera ita non est, ut per orationem esse si significatur, ut homo est Bos. Quocirca oratio quæ nec verum, nec falsum significat non est propositio. Est autem hæc maxime propria nota propositionis.

Sine ambiguitate.) (i.) Quæ plures significations non habet, nec dubium & anticipitem sensum parit in mente auditoris.

In voce simplici, & dicitur æquivocatio, quæ est unius vocis in plures sensus distractio, ut hæc vox, canis, quæ & canem domesticum, & pisces eius nominis significat.

In voce composita, sine oratione, quæ amphibolia dicitur, ut in hæc, Aiote *Æacida Romanos* vincere posse. Nam in utroque sensu intelligi ea potest, velut *Romanos* ille vinceret, velut ab ijs vinceretur utramque definitio excludit.

Nota. Quod est duplex ambiguitas. Namque est alia.

SECTIO. III.

In qua dubitationes solvuntur.

Obiectio. Vox complexa non definitur, propositio autem cum sit oratio est complexa, Ergo non definitur.

ELEMENTA

Solutio. In propositione,
Considera-
tur &

Materia , quæ sunt voces simplices.
Forma quæ est ipsarum vocum connexio. Igitur quoad materiam est complexa , quia in ea multæ voces sunt; quoad formam incomplexa , quia omnium vocum est vnica connexio.

Obiect. Aliqua vox simplex , vt hoc verbum lego , vel amo , est propositio ; quia verum vel falsum significat, at non est oratio. Ergo omnis propositio non est oratio.

Solut. Pro-
positio duplex
est, alia

Explicita , quæ constat explicite vel expresse ex pluribus vocibus , vt ego sumilegens.

Implicita , quæ licet sit simplex quoad vocem & sonum , est tamen complexa , quoad significationem & sensum , vt lego. Nam significat primo actionem legendi , secundo personam legentem , scilicet , primam , tertio tempus in quo legit , scil. præfens , est ergo propositio implicita , non explicita.

Solut. 2. Vel
dicendū , quod

Vocis , & sic simplicia verba sunt.

Sensus , & sic sunt propositiones,

LOGICÆ.

5

lego, amo, &c. 5
 Consideran- tiones, quatenus multaruni
 tur bifariam, vocum significationes conti-
 ex parte nent & in multis voces resol-
 ui possunt, ut lego, (i) ego
 sum legens.

Obiect. Opposita non debent in eadem defi-
 nitione poni, sed verum & falsum sunt oppo-
 sita, & inuicem sibi repugnant. Ergo in hac de-
 finitione male ponuntur.

Copulatiue, notâ coniun-
 ctionis interueniente, & sic
 male.

Solut. Op- posita ponun-
 tur in definiti-
 one, vel Disiunctiue, quando nota
 disunctionis intercedit, & sic
 certe poni possunt: ut in hac
 definitione.

Obiect. Ista oratio propositio est, Petrus cras
 morietur, non tamen verum vel falsum signi-
 ficat, nam responderi non possit, cum ea vera
 an falsa sit, cum vel cras mori, vel ultra videri
 possit.

Determinate in materia
 necessaria, vel impossibili, vel
 contingent de praesenti.

Solut. Signi-
 ficat verum
 vel falsum
 determinate,
 indeterminatae,
 nota est
 nim quod pro- Indeterminate in materia
 contingent de futuro, ut So-
 crates cras morietur, contin-
 gens futurum est. Nam licet
 nec sit determinate verum,
 nec determinate falsum, cras
 moriturum Socratem: est ta-

positio signifi-
cat verum uel
falsum.

men sine dubio verum vel fal-
sum , omnis ergo propositio
significat verum vel falsum,
aut determinate aut indeter-
minate.

Obiect. Si omnis propositio sit sine ambigui-
tate, tum nulla est distinguenda, sed aliqua est
distinguenda. Nam docet *Aristoteles* in libr. de
Reprobens. *Sophist.* concedendas veras, negan-
das fallas, ambiguas distinguendas esse , ergo
omnis non est sine ambiguitate.

Resp. Pro-
positio du-
plex.

2. Vel di-
cendum quod
propositio.

Dialectica , quæ hic defini-
tur, & est sine ambiguitate.

Sophistica & captiosa, quæ
potest esse ambiguæ & distin-
guenda.

Per se vniuoca est & sine
ambiguitate.

Per accidens, scilicet vitio
Sophistar. ambiguæ est, ut aqua
per se est frigida , per acci-
dens tamen ratione ignis fit
caæda.

Obiect. Omnis definitio constat ex genere &
differentia , vt inquit *Porphyrius* in capite de
differentia. Sed hæc sic non constat. Ergo est
mala.

Essentialis quæ internam
rei essentiam declarat , & ea
ex genere & differentia essen-
tiali consistit;

De

Solutio. Definitio est duplex, aut

Descriptiva, quæ rei proprietates & accidentia declarat, & ea ex genere & differentia non conficitur, sed ex genere & proprietatum cumulo, & talis est hæc propositionis definitio.

SECTIO. III.

De propositionis partibus & imprimis de Nominis.

Partes propositionis sunt

Nomen, quod est materialis quasi propositionis pars,

Verbum, quod est eiusdem pars formalis. Ex hisce enim omnis propositio conficitur, alias enim orationis partes apud Dialecticos non sunt, sed quæcumque aliquid determinati significant, habentur pronominibus.

Nomen est 1. vox. 2. significativa ad placitum, 3. sine tempore, 4. cuius nulla pars separata aliquid significat, 5. finita, & 6. recta: Cuius partes sic explico.

1. *Nomen est vox.* Est autem vox nihil aliud, quam sonus ab animalis ore prolatus, & ab oris partibus, lingua, palato, labijs dentibus constitutus.

ELEMENTA

Prolatio, vt ab ore animalis proferatur.

Formatio, vt in ore singatur vel formetur sonus priusquam ex ore excat. Vnde ille sonus quem expirando vel gemendo facimus, quamvis ab ore proferatur, non tamen vox dicitur.

Naturaliter, vt illæ quæ idem apud omnes significant, vt canum latratus, lugentium gemitus, &c.

Ad placitum, (1.) ad voluntatem imponentis, vt quæ certarum rationum sunt propriæ, nam illæ voces non idem significant apud omnes, vt hæc vox homo, hominem apud omnes gentes non significat, sed habent aliam vocem Angli, aliam Græci, aliam Iudei, qua ipsum exprimant.

2. Significativa ad placitū
Nota enim, quod duplices sunt voces significatiæ; nam aliæ significant

3. Sine tempore.) (1.) sine temporis consignificatione, vt scilicet præter suum principale significatum aliquam temporis differentiam non consignificat.

Nota quod aliud est, tempus

Significare,
Implicare,
Consignificare. Id tempus significat, quod impositum est

LOGICÆ.

9

est ad ipsum principaliter de-signandum, ut hoc nomen tempus, hora, dies, &c.

Nomen igi-tur, significare tempus potest vel implicare, sed non significare cum tempore.

¶ 4 Cuius nula pars separata, aliquid significat. Nota quod duplices sunt partes nominis & verbi. Nam alias sunt

Id implicat quod aliquid significat, quod in certo tempore sit, ut prandium, cœna, &c. Id cum tempore significat, quod unum cum præcipuo significato, tempus connotat, ut curro, amauit, &c.

Primæ & remotæ, scilicet literæ.

Propinquæ & immediatæ, s. syllabæ, quarum neutræ aliquid significant; Syllabæ ex literis, nomen & verbum ex syllabis immediate conficiuntur.

Simplicia, quæ non compo-nuntur ex alijs nominibus, ut homo, lapis, &c.

Composita, quæ ex alijs simplicibus constant, ut signiferas, res publica, &c. Nota autem, quod nomina composita, tum orationes sunt, tum nomina, quorum partes separatae licet aliquid significant, id tamen faciunt non ut partes nominis sunt, sed ut partes orationis.

B 5

Finita,

ELEMENTA

f. Finita, est quæ certam aliquam rem significat, ut homo, lapis, &c.

s. Finita.
Nota quod vox

Infinita, quæ certam aliquam rem non significat, ut non homo, non lapis, &c quia non homo significat quidvis præter hominem, quo circa vox finita est vox positiva, infinita autem est negativa.

6. *Recta.*) Recta vox est, quæ in recto casu (i.) nominativo posita est. Oblique enim voces, quæ scil. alterius sunt casus quam nominativi, non nomina, sed casus tantum nominum à dialecticis dicuntur.

SECTIO. IV.

De Altera propositionis parte: Verbo.

Verbum est 1. vox significativa ad placitum, 2. cum tempore 3. cuius nulla pars separata significat, 4. finita, & 5. recta. Quæ definitio eodem modo explicatur quo definitio nominis. Nam dicitur

1. *Vox significativa ad placitum.*] Ut excludantur vel non significantes, vel quæ per naturam, non autem voluntatem significant.

2. *Cum tempore.*] Ut distinguatur à nomine, quod potest quidem tempus significare, sed non cum tempore.

Præcipuum, in quo à nomine non distinguitur, ut lego, principaliter lectionem, amo amorem significat.

Nota enim quod verbum habet duplex significatum

Secundarium minus que præcipuum, idque duplex, scilicet

Personam, ut amo præter amorem primam personam significat.

Tempus, ut amo significat præsens tempus atque his rationibus verbum à nomine distinguitur.

3. *Cuius nulla pars separata significat.*] Ut distinguatur ab oratione.

4. *Finita.*] Ut distinguatur à verbis infinitis, (i.) non verbis infiniti modi, sed negationibus verborum, ut non amo, non vincit, quæ infinita dicuntur ob eandem rationem ut nomina.

5. *Recta.*] Ut excludantur verborum casus: Nam cætera vniuersa quæ non sunt indicatiui modi & præsentis temporis, à dialecticis casus verborum, non verba nuncupantur.

Nota autem quod licet propositiones ex alijs interdum verbis quam præsentis temporis conficiantur, non tamen sunt ex aliter propositionis partes, quam quatenus ad verba præsentis temporis reducuntur.

SECTIO V.

De diuisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categoricae propositionis

Nota quod propositio trifaria diuiditur secundum

Substantiam.	Quantitatem.	Qualitatem.
Substantiam.	Quantitatem.	Qualitatem.

Diuiditur propositio secundum substantiam

In Categoricam seu simplicem.	In Hypotheticam sive compositam.

Secundum materiam, quia materia immediata categoricae sunt voces simplices, at materia immediata hypotheticae sunt orationes.

Secundum formam, quia forma categorica est connexio subiecti & praedicti per copulam, sed forma hypothetica est connexio ipsarum categoriarum per aliquam coniunctionis notam. Ut in hae Categorica, homo est animal, materia eius sunt tres & voces simplices homo est animal, forma est connexio duorum extremorum, homo, & animal, per verbum, est, quod inter-

Nota quod Categorica & Hypothetica propositio differunt bifariā, nempe &

Intercedit. In hac autem hypothetica, Si homo est rationalis, & animus est irrationalis, tum, &c. Materia proxima sunt duæ illæ propositiones quæ connectuntur per copulatiuam coniunctionem, forma autem est ipsa connexio.

Propositio Categorica, est ea propositio, quæ constat, 1. ex subiecto, 2. prædicato, & 3. copula, tanquam 4. ex partibus proximis. Ut homo est animatus.

1. Nota quod subiectum est ea pars propositionis quæ præcedit copulam, ut in dicta propositione (*homo*.)

1. Duo hic obserua, 1. quod non quicquid præcedit copulam in propositione est eius subiectum, sed ea pars propositionis quæ præcedit; nam signa etiam præcedunt, sed non dicuntur subiecta, quia non sunt partes, sed accidentia propositionis.

Secundo obserua, Quod cum dicitur subiectum id esse quod præcedit verbum, in propositione, non intelligitur quod in loco vel voce præcedit, sed quod in significacione & sensu, ut in hac propositione, *Philosophus* est *Socrates*, *Socrates* est subiectum, quia licet sequitur in sonno, tamen in sensu & constructione præcedit.

2. Prædicatum est quod sequitur copulam in propositione, ut in dicta propositione (*animatus*.)

ELEMENTA

Nota, quod
duplex est præ-
dicatum in
propositione,
alterum

Materiale, id scil. quod se-
quitur verbum principale &
quod per copulam vnitur sub-
iecto.

Forniale, ipsum nimirum
verbum, vt in dicta proposi-
tione, (animatus) est mate-
riale prædicatum, (est) for-
male.

Obiect. Prædicatum & copula sunt diuersæ
partes propositionis. Ergo copula non est præ-
dicatum.

Resp. Copula & prædicatum materiale sunt
diuersæ partes propositionis, sed ipsa copula
est prædicatum formale.

Nam verbum
consideratur,
vel

Vt adiacet subiecto, & sic
est prædicatum.
Vt vnit prædicatum mate-
riale subiecto, & sic est copu-
la.

3. Copula est ipsum verbum substantivum,
quod intercedit inter subiectum & prædica-
tum, & vnum copulat alteri. Vt in dicta propo-
sitione (est.)

Duo hic notanda. Primum, quod verbum
quodlibet, non potest esse copula propositi-
onis, sed solummodo substantivum, vt verbum
sum, & quæ ab eo veniunt, es, est, sumus, &c. Ut
in hac propositione *Plato legit librum*, legit
non est copula; sed verbum (est) in verbo (le-
git) intellectum, *Plato est legens librum*.

Ex.

Secundo
nota quod co-
pula ponitur in
propositione
bifariam, vel

Explicitē, ut in hac propo-
sitione, homo est corpus.

Implicitē, ut in hac, homē
viuit. Vbi copula intelligitur
in verbo adiectiuo viuit, talis
autem propositio resoluti potest
in explicitam per verbum

Substantivum (*est*) & participium præsentis
temporis, hunc in modum, homo est viuens.

¶ Nota quod ea particula (*tā*) Proximæ, nempe catego-
ricæ propositiones.

quam ex parti-
bus proximis)
adjudicatur ad ex-
cludendam hy-
potheticā pro-
positionē hæc
enim habet du-
plices partes,
aliæ sunt

Remotæ, scilicet, subiec-
tum, prædicatum & copu-
la ex quibus Categoricæ
conficiuntur. Conficiuntur
igitur hypotheticæ propo-
sitiones etiam ex subiecto,
prædicato, & copula, sed
non tanquam ex partibus
proximis sicuti Catego-
ricæ.

SECTIO. VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob.

Membra omnis bonæ diuisionis
debent esse opposita, at mem-
bra hujus diuisionis non sunt
opposita, Ergo propositio male diuiditur. Mi-
nor

non probatur, quia unum oppositum non est pars alterius, at Categorica propositio est pars Hypotheticæ, Ergo.

Resp. In categorica propositione duo spectantur, nempe

Materia, & quoad hanc non opponuntur, quia partes materiales categoricæ scil. voces simplices, sunt etiam partes licet remotæ hypotheticæ.

Forma, & quoad hanc opponuntur, quia forma Categoricæ est connexio extre-
rum per verbum, sed forma hypotheticæ est connexio ca-
tegoricarum propositionum per coniunctionem.

Ob. Sunt tantum duæ partes orationis secun-
dum dialecticos, scil. nomen & verbum. At om-
nis propositio est oratio. Ergo sunt duæ solum
partes propositionis, & non tres, subiectum,
prædicatum, & copula.

Penes modum significandi, sic duæ solum partes distin-
ctæ sunt, sc. nomen & verbum, qui illud sine tempore signi-
ficat, hoc cum tempore.

Resp. Pro-
positionis par-
tes sumuntur,
vel,

Penes ordinem colloquandi in propositione, & sic tres sunt, subiectum, prædicatum,
& copula, quia subiectum præ-
cedit, prædicatum succedit,
copula intercedit. Igitur duæ solum

Solum sunt distinctæ essentia-liter, nam subiectum & prædicatum ambo sub nomine continentur.

Ob. Bona definitio debet conuenire omnibus quæ sub definito continentur, sed hæc definitio non conuenit omni categoricæ propositioni. Nam hæc definitio, homo est, caret prædicato, & hæc, lego, pluit, vincit, categoricæ sunt, carent tamen & subiecto & prædicato. Ergo male definitur.

Resp. Subiectum & prædicatum, sunt in aliqua propositione duobus modis, vel 1. expressæ, cum explicantur, aut 2. implicatae, quando in verbo intelliguntur ambo vel alterum, ut in hac, *Socrates amat*, exprimitur subiectum, sed latet prædicatum. In hac autem, *Iego*, & subiectum intelligitur & prædicatum. Resolutam potest, eo modo quo supra dicebatur, & fieri explicata, ego sum legens.

Quocirca omnis propositio ex illis tribus constat, vel explicite, vel saltem implicite (1) illæ partes in omni categorica, vel exprimuntur, vel saltem necessario intelliguntur.

Notandum autem quod semper, ubi nullum aliud prædicatum post verbum (est) in propositione adiicitur, ibi hoc nomen (ens) intelligitur, (ens autem apud philosophos significat omne id quod est. Ut in hac propositione, homo est, (1) homo est ens. Quia in verbo, est, semper hoc participium ens subauditur.

SECTIO VII.

De triplici materia Categorica propositionis.

Materia pro-
positionis du-
plex est,

Ex qua conficitur, & sic
subiectum, prædicatum, &
copula sunt eius materia.
Circa quam, quæ est realis
habitudo subiecti ad prædicata-
tum.

Hæc vero
materia tri-
plex est.

1. Necessaria, seu naturalis.
2. Impossibilis, seu remota.
3. Contingens, seu possibilis.

1. Materia necessaria est, cum prædicatum
necessario affirmatur de subiecto, ut in hac
propositione homo est animal. Necessarium est
enim hominem esse animal. Necessarium enim
definitur id quod non potest aliter se habere.
Quocirca illæ propositiones vocantur necessariae,
quarum prædicata non possunt aliter,
quam conuenire subiectis.

2. Materia impossibilis est, cum impossibile
sit prædicatum vere affirmari de subiecto, ut in
hac propositione homo est Asinus, & in hac,
arbor est lapis, &c. quia impossibile est homi-
nem esse Asinum, arborem esse lapidem. Nam
impossibile definitur quod non potest ita se
habere.

3. Materia contingens est, quando prædi-
catum medio quædam modo se habet, & po-
test

test vel adesse vel abesse à subiecto, vt in hac homo est doctus, nam contingit homini ut sit doctus, cum possit esse vel doctus vel indoctus. Et in hac lapis est rubens, nam potest lapis vel rubens esse vel alterius coloris. Nam contingens definitur quod potest esse vel non esse.

Quocirca, 1. propositio necessaria ea est, in qua prædicatum subiecto conuenit ex natura subiecti. 2. Impossibilis, in qua prædicatum ex natura repugnat subiecto. 3. Contingens, in qua prædicatum nec repugnat naturæ subiecti, nec subiecto ex natura conuenit, sed velut in-differens est.

Ex quibus colligitur, quod in materia nece-saria, propositiones omnes affirmatiæ veræ sunt, negatiæ fallæ, vt homo est animal vera est, homo non est animal, falsa. In materia, im-possibili contra, negatiæ veræ affirmatiæ fal-læ, vt homo est Leo, falsa; homo non est Leo, vera. In materia contingentia, vel veras, vel falsas esse non repugnat, vt homo est doctus, homo non est doctus. Vtraque enim vel vera esse potest vel falsa.

SECTIO. VIII.

*De Divisione Propositionis secundum
quantitatem & eius ex-
plicationem.*

Propositio categori-
ca diuiditur secundum
quantitatem in propo-
sitionem,

1. Vniuersalem.
2. Particularem.
3. Indefinitam.
4. Singularem.

*P*ropositio vniuersalis est ea , cuius subiectum
est terminus communis , signo vniuersali am-
plificatus , ut omnis homo viuit , nullus homo est As-
inus.

Nota quod terminus communis est vox apta
prædicari de pluribus , (i) quæ talem rem sig-
nificat quæ est communis multis , sicut hæc vox
homo , est vox communis , quia rem significat
quæ pluribus conuenit , vt Socrati , Platoni om-
nibus singularibus hominibus.

Nota secundo quod signum vniuersale est ,
quod facit terminum cui coniungitur vniuersa
liter capi , siue affirmatiue , siue negatiue . Cu-
iusmodi sunt omnis , quilibet , vnumquodque ,
nullus , nihil & huiusmodi .

1. Ut eius subiectum sit vox
vniuersalis , vnde hæc vniuer-
salis non est , Omnis Socrates
est philosophus .

2. Ut subiecto præfixum sit
signum vniuersale , vnde hæc
vni-

vniuersalis non est, aliquis homo est viuens, quia licet subiectum per se fit vniuersale, ratione tamen signi restringitur & fit propositio particula-

ris.

Notandum
igitur quod
tres illæ con-
ditiones re-
quiruntur ad
propositionem
vniuersalem.

3. Ut subiectum vniuersa-
liter capiatur, non collectiuè
sed distributiuè (i) ut prædicta
tum omnibus conueniat, quæ
sunt subiecto; non solum col-
lectiuè verum etiam distribu-
tiuè acceptis, vnde hæc non
est vniuersalis, Omnes sapi-
entes Græciæ sunt septé, quia
prædicatum non conuenit cui
libet singulari sub subiecto
comprehenso, sed omnibus si-
mul acceptis.

3. *Propositio particularis est illa cuius subiectum*
terminus communis signo particulari contractus
est aliquis homo legit, quidam homo est albus.

Signa particularia sunt aliquis, quidam, celi-
guis, alter, & huiusmodi, quæ aliquid per se
commune contrahere & restringere possunt.

1. Ut subiectum sit vox
communis, vnde hæc non est
particularis, aliquis Virgilius
est Poeta.

2. Ut subiectum contra-
hatur per signum particulare,
vnde

ELEMENTA

Vnde hæc, homo est albus, non est particularis ob determinatum particularis signi.

Vnde ad propositionem particularem, tres hæc conditiones exiguntur, nimirum

3. Ut subiectum per signum determinatum, non unam rem singularē significet determinate, sed indeterminate supponat pro individuo vago, vnde hæc non est particularis, hoc homo est albus, quia licet restringit, hoc tamen est indeterminate non indeterminate, (i) ad rem certam & singularem, particularis autem licet restringit, ad rem singularem, non tamen ad certam, sed vagam & incertam, ita ut multis applicari possit.

3. Propositio infinita est ea, cuius subiectum est terminus communis sine aliquo signo sibi adiuncto, ut homo currit, equus est animal.

Notandum quod indefinita propositio non ita appellatur, quia non habet definitam & certam quantitatem, sed quia nullam habet signum expressum, (i) nec universalis, nec particularis, nec singulari signo determinatam. Nem infinita propositio in re habet quantitatem, sed non secundum enunciandi modum.

Necessaria & impossibili obtinet in sensu quantitatem universalis, ut homo est ani-

mal idem valet quod omnis homo est animal, homo non est Asinus, quod nullus homo est Asinus.

Nota enim quod indefinita propositio in materia

Contingenti, obtinet quantitatem particularis, ut homo est doctus, idem quod aliquis homo est doctus. Quocirca omnis indefinita propositio est æquivalenter, vel uniuersalis, vel particularis, sed formaliter neutra.

4. *Propositio singularis* est illa, cuius subiectum est vox singularis, vel vox uniuersalis singulariter accepta, ut Socrates disputat, hic homo currit.

Vox singularis ea est, quæ est apta affirmari de uno solo, ut Socrates, Plato, Virgilius, &c. (i) quæ rem unicam & singularem significat.

Proprie, per adiectionem signi demonstratiui primitiæ speciei, ut hic homo, iste equus, &c.

Nota autem quod vox uniuersalis dupliciter fieri potest singularis,

Inproperie & figurate, ex suppositione, quando vox uniuersalis pro singulari supponitur, ut Poeta pro Virgilio, Orator, pro Cicerone, prioris autem generis singularia, singularia demonstrata dicuntur, & quoad vocem & sensum singularia sunt, posterioris vero

ELEMENTA

vero dicuntur singularia per suppositionem, quia licet secundum vocem universalia sunt, tamen secundum usum & applicationem vocis singularia sunt.

Hic autem nota discrimen inter singularia & particularia signa. Nam in hoc conueniunt, quod utraque adhibita voci uniuersali tollunt uniuersalitatem ipsius voci, eamque contrahunt. Sed in hoc differunt, quod signa singularia, vocem cui adjiciuntur ad rem certam & demonstratam restringunt, ut hic homo legit, iste homo currit. Signa autem particularia, eam contrahunt ad rem incertam, & vagam, ut quidam homo est Philosophus, aliquis equus est albus, &c.

SECTIO. IX.

In qua dubitationes resoluuntur.

Obiect. Arist. in lib. I. de Interpret. cap. 5. A diuidit propositionem in universalis & singularem, nihil loquitur de indefinita & particulari. At divisione Arist. est bona. Ergo superflua est haec quadrimembris divisione.

Resp.

Subiecti solum, & sic omnis propositio aut est vniuersalis aut singularis, quia omne subiectum per se acceptum aut singulare, aut vniuersale est.

Resp. Duplex spectatur quātitas in propositione, vel ex parte,

Signi & sic est qua- druplex quia si sit signum	Vniuersale, est propositio vni- versalis. Particulare, est particularis. Singulare, est singularis. Nullum, est inde- finita.

Nota autem quod in æstimanda propositionis quantitate, nulla cura prædicati habenda est sed subiecti, sic quod talis est quantitas propositionis, qualis est quantitas subiecti, vel ut per se est, vel ut est affectum per signum; ut hæc propositio, *Socrates* est omnis homo, singularis est: hæc, omnis equus est *Bucephalus* est vniuersalis.

Ob. Iuxta propositiones non sunt distinctæ quæ habent omnes easdem partes, at omnes hæc propositiones habere possunt easdem partes, ut omnis homo viuit, aliquis homo vivit, hic homo viuit, homo viuit, quia habent idem subiectum, prædicatum & copulam, ergo non sunt distinctæ.

Resp. Non oportet esse distinctas secundum

substantiam sed secundum quantitatem, quo-
circa licet interdum habeant easdem partes,
quoad essentiam partium, non tamen quoad
extensionem, haec enim in omnibus variaur.

Obiectum. Haec propositio est particularis, non
omnis homo legit, verum subiectum in ea non
est terminus communis, signo particulari de-
terminatus, Ergo propositio particularis male
definitur. Maior apparet ex regulis aequipol-
lentiaz.

Responsum. Dupli-
cia sunt signa
particularia, alia.

Formaliter & expresse, vt
aliquis, quidam, alter, &c.

Aequivalenter & implicitè
s. quoad sensum, & sic signum
vniuersale praefixo signo ne-
gatiuo est particulare, quo cir-
calicet in ea non sit signum
particulare quoad vocem, est
tamen quoad sensum.

Obiectum. Ista propositio, tantum homo est ratio-
nalis, est indefinita, non enim est aliqua ex ca-
teris, tamen ibi non est terminus communis
sine signo, Ergo indefinita male describitur.

Responsum. Propositio indefinita est, in qua pon-
tur subiectum sine signo, (i) non sine quouis
signo, sed sine signo quantitatis, extende-
scil. vel contrahente propositionem. Haec au-
tem signa tantum, solum, &c. non sunt signa
quantitatis, sed exclusionis, quae nullam vim
exercant in terminum cui adiunguntur, sed in
ea quae sunt diversa à subiecto.

Obiectum.

Obiect. Illa propositio, totus *Socrates* est albus habet pro subiecto terminum singularem. Non tamen est singularis, ergo singularis propositio male definitur: minor probatur quia nulla singularis propositio æquivalet vniuersali, at illa æquivalet huic, omnes *Socratis* partes sunt albæ. Ergo.

Formaliter singularis.

Resolutiue vniuersalis. Nam si totus *Socrates* capiatur collectiue pro perfecto *Socrate*, singularis est, si distributiue prout idem significat, quoad omnes partes *Socratis*, vniuersalis, igitur est formaliter singularis, sed reductiue vniuersalis.

Resp. Ista propositio est

Obiect. In ista propositione, cuiuslibet hominis equus currit, subiectum est terminus communis signo vniuersali determinatus, non tamen est vniuersalis propositio. Ergo,

Resp. Subiectum istius propositionis est equus) non (hominis) cum sit in obliquo casu, quale subiectum esse non potest, ideoque cum signum nullum ei adhibetur, propositio est indefinita.

SECTIO. X.

*De Divisione Propositionis secundum
Qualitatem Rei, & eius
expositione.*

Notandum quod duplex est qualitas propositionis.
Altera ex parte

Notandum enim quod veritas & falsitas est in aliquo trifariam, vel ut in

Rei. Quæ scil. conuenit propositioni ratione rei quam significat, ut veritas & falsitas: Nam propositio ideo vera & falsa est, quia in re ita est, vel non est, quemadmodum significatur per propositionem.

Vocis. Quæ scil. immediate & per se propositioni conuenit, ut affirmatio & negatio: Illa qualitas materialis est, hæc formalis.

1. Causa & fundamento, sic in re.

2. Subiecto, sic in intellectu.

3. Signo, sic in propositione. Intellectus subiectum est, quia in se concipit veritatem & falsitatem. Propositio signum est, quia ea explicat. Res causa est, quia nulla propositione est vera nisi quia cum re quadrat, nec falsa nisi quia cum ea dissidet.

Ver.

Vera, est ea quæ cum re consentit, i. cum ita seres habet quemadmodum per propositionem significatur se habere.

Propositio
igitur.

Falsa, est ea quæ cum re dissentit, i. cum res aliter se habet, quam per propositionem significatur.

Ob. Omnis propositio habet omnes veras partes propositionis, subiectum, prædicatum, & copulam. Ergo omnis propositio est vera.

Resp. Propositiō consideratur vel

Quoad formam propositionis, quæ in coniunctione prædicati & subiecti per copulam consistit, sic omnis vera est.

Quoad materiam substantiam, i. rem ipsam, quam significat, sic aliqua est vera, aliqua falsa.

Ob. Illa est vera secundum materiam, quæ habet omnes veras partes materiales, illæ autem sunt subiectum, prædicatum, & copula, quas omnis propositio habet. Ergo omnis est vera quoad materiam.

Ex qua seu interna, quæ materia compositionis dicitur scil. ex qua propositio componitur, sic subiectum prædicatum.

Resp. Materiæ est duplex

tum, copula eius materia est.

Circa quam, seu externa, quæ materia significationis nominari potest, nempe id quod propositio significat. Sic res significata per propositiōnem eius materia est, & quoad hanc aliæ sunt veræ, aliæ falsæ.

Ob. Omnis veritas & falsitas consistit in vocum complexione, sed aliquæ propositiones sunt voces simplices, ut lego, curro, &c. Ergo aliquæ sunt propositiones, nec veræ nec falsæ. Maior est Arist. in Proemio lib. de Interpretatione.

Resp. Complexio duplex est.

Secundum vocem & eam solum in propositionibus explicitis.

Secundum sensum vel significationem, & ea est in omnibus, hunc vero Arist intelligit. In omni enim propositione complexio vel expressa vel occulta est.

Ob. Eadem propositio, vera esse potest & falsa. Ergo membra non satis distinguuntur. Antecedens patet, quia hæc propositio Petrum sedet, quæ vera est eo sedente, si surgat falsa est.

1. Vox (i.) materia compositionis & quoad hanc non mutatur.

2. Sig.

2. Significatio, & quoad hanc non mutatur, quia semper idem significat.

3. Modus significandi, quantum ad conformitatem eius vel discordiam cum re significata, & quantum ad hanc mutatur, quia non secundum eandem conformitatem significat quam prius. Quocirca licet eadem proposicio secundum substantiam sit vera & falsa, non tamen eadem est secundum qualitatem & modum significandi.

Reſp. In propositione tria ista spectantur.

SECTIO. XI.

De Divisione Propositionis secundum qualitatem vocis.

Propositio.

Affirmativa est, in qua copula principalis affirmatur, i. cum copulæ principali nullum negationis signum præfigitur, ut homo est rationalis.

Negativa est, in qua copula principalis negatur, i. quando verbo principali præfigitur negationis signum, ut homo non est equus.

C 4

Ad

Ad quarum definitionum intelligentiam, duo notanda sunt. i. Quod in discernenda propositionis affirmatione & negatione, non quis propositionis pars, sed solum copula resipiēenda est, non vero prædicati vel subiecti: ubi enim verbum non negatur, licet & subiectum & prædicatum negentur, proposicio affirmativa erit, ut non homo est non equus.

Secundo notandū, quod non ex cuiuscunque copula affirmatione vel negatione in propositione estimatur propositionis affirmatio vel negatio, sed solum ex affirmatione vel negatione copulae principalis. Ut hæc propositio, qui non studet est indoctus est affirmativa, quia principale verbum affirmatur, licet negetur alterum. Hæc autem, quicunque vivit non est mortuus est negativa, quia principale verbum negatur.

Principalis cuiusvis subiectum & prædicatum in propositione copulantur.

Minus principalis, quæ non connectit prædicatum subiecto, sed partes subiecti ad se invicem, aut partes prædicati ad se invicem. Ut in hac propositione, *Socrates* qui est *Philosophus* est fælix, prius illud verbum non est copula propositionis, sed copula subiecti, eius partes invicem connectens, hoc enim totum, *Socrates*

Duplex enim copula est

Philosophus

Socrates

crates qui est Philosophus, habet locum subiecti in ea propositione: Verbum autem posterius est verbum principale, & propositionis copula, quia ipsum prædicatum necit subiecto, &c.

Priuans, ut homo est indoctus.

Infinitans, ut homo est non doctus.

Negans, ut homo non est est doctus. Atque hæc sola est, quæ propositionem negatiuam facit. Ita quod negatio præposita alijs partibus propositionis, quam copulæ, non est negatio totius propositionis, sed eius solum termini cui coniungitur.

Ob. Arift. In lib. de Interpretatione cap. de oratione, facit affirmationem & negationem species propositionis, ergo non sunt eius qualitates.

Formaliter, pro compositione affirmativa, vel negativa prædicati cum subiecto, sic qualitates sunt.

Materialiter, pro propositione affirmativa, vel propositione negativa, sic species propositionis sunt.

Sol. Affirmatio & negatio bifariam capiuntur;

Ob. Hæc propositio negatiua est, nullus homo est Afinus, tamen ibi signum non præponitur verbo sed subiecto. Ergo negatiua propositio male definitur.

Sol. Præponituri:

Notandum enim, quod signa negatiuae qualitatis sunt duplia. Alia

Quoad voem, subiecto.
Quoad vim & sensum etiam verbo. Quatenus enim (nullus) includit signum vniuersalitatis, in subiectum, sed quatenus signum negationis in verbum vim exercet.

Pure negatiua, ut non, nec &c.

Mixta quæ cum negatione i. qualitate, etiam vniuersalitatē, id est, quantitatē propositionis designant: Ut nullus, nihil, &c. Quocirca cum aliquod signum posterioris generis præponatur propositioni, licet quantum ad quantitatē vim exerceat in subiectum, tamen quantum ad qualitatem vim exerceat in copulam. Generalis enim ea regula est, quantitatē propositionis à subiecto, qualitatē à copula sumendam esse;

Obiect. Hæc propositio Socrates est, vel non est, nec est affirmata nec negata, cum unum sibi unum affirmetur, alterum negetur. Ergo pro-

propositio insufficienter diuiditur secundum qualitatem.

Affirmantes, vt Socrates est.
Negantes, vt Socrates non est.

Sol. Propositiones affirmatiæ & negatiæ sunt, vel

Mixtæ, quæ viramq; qualitatem participant, partimque affirmatiæ, partimque negatiæ sunt, vt Socrates est, vel non est, cum alterum principale verbum affirmetur, alterum negetur.

Obiect. Si negatio debet præcedere verbum in negatiua propositione, aut ergo mediate, aut immediate: Non mediate, quia tum hæc est negativa, non homo est animal: Nec immediate quia tum hæc non est negatiua, nullus homo est animal, quia præcedit negatio immediate non verbum, sed subiectum.

Sol. Debet negatio præcedere verbum immediate, aut quoad vocem, vt in hac, homo non est bos, aut saltem quoad sensum & vim, vt in hac, nullus homo est bos: Nam quamvis signum (nullus) immediate præcedat subiectū, tamen exercet vim & in subiectum, vt est signum vniuersale, & in verbum, vt est signum negativum.

Obiect. Hæc propositio, non homo non est animal, est affirmatiua, in ea tamen negatio præponitur verbo principalib; Ergo. Antecedens;

dens patet quia duæ negationes faciunt affirmationem.

Resp. Ista
propositio.

In voce negatiua est, quia copula negatur.
In sensu affirmatiua, quia etiam duplex negatio facit huic affirmanti æquivalere, homo est animal.

Duo hic notanda de negationibus. Primo, Quod duæ negationes tum solum propositiōnem in sensu affirmantem faciunt, ubi altera negationum verbo immediate præfigitur, aliter non faciunt affirmatiōnem. Ut hæc propositio non homo est non animal, affirmans formaliter est & quoad vocem & quod sensum, licet sint duæ negationes, quia neutra earum verbo immediate præponitur. At hæc, non homo non est animal, affirmans est solum quoad sensum & æquivalentiam, quia idem significat quod homo est animal.

Secundo Notanda hæc generalis regula, quod pares negationes semper faciunt affirmantem propositionem, impares negantem, modo unacarum semper verbo immediate præponatur, ut homo non est non animal, in sensu affirmatiua est, ob pares negationes; hæc autem, non homo non est non animal, negativa, ob impares.

SECTIO XII.

Detripli-ci Interrogatione propositionis.

Ecundum triplicem propositionis diuisionem, triplex fieri potest quæstio de propositione. Nempe, quæ est aliqua propositio? quanta est? qualis est? Prima interroga-tio quærit substantiam, ideoque ex diuisione propositionis secundum substantiam est respondendum, Nempe esse categoricam, vel hypotheticam. Secunda quærit quantitatem, ideoque ad eam ex diuisione quoad quantitatem respondendum est, Nempe esse vel vniuersalem, vel particularem, vel indefinitam, vel singularem. Tertia quærit de qualitate, itaque ad eam similiter ex qualitatibus diuisione respondendum est. Esse veram, vel falsoam, vel affirmatiuam, vel negatiuam. Ut in hac propositione, Omnis homo viuit, si quæras quæ est? responde categoricam. Si quæratur quanta est? responde vniuersalem. Si qualis? responde affirmatiuam. Vnde versus

Quæ? Ca: vel Hyp. Qualis? Ne: vel af. vn.

Quanta? Par. In Sin.

Nota, quod cùm propositioni attribuimus substantiam, quantitatem, qualitatem: non veram & proprie dictam intelligimus, qualis in prædicamentis reponitur, sed analogicam & improprie acceptam, quomodo sumuntur prius quæ habent similitudinem substantiaz, quantitatis, qualitatis,

SECTIO

SECTIO XIII.

*De Accidentibus Categoricae propositionis, & primo de oppositione,
et usque legibus.*

Propositio- Oppositiō.
nis accidentia {
nisi tria. Æquipollentia.
 Conversio.

Apud diale-
cticos est op-
positio duplex

Incomplexa, quæ est re-
pugnantia duorum non per-
mittentium se simul in eodem
subiecto, sicut calor frigori,
visus cæcitati opponitur, de
hac agitur in postprædica-
mentis.

Complexa, quæ est repug-
nantia propositionum, de qua
hoc in loco.

Oppositiō est repugnantia duarum catego-
riarum propositionum, vel secundum quanti-
tatem, vel qualitatem, vel utramque, eodem
manente subiecto & prædicato.

Ad quam de-
finitionem in-
telligendam,
notandum ad
oppositionem,
has conditio-

1. Quoad terminos, vt
nulla vox mutetur.
2. Quoad terminorum or-
dinem, vt subiectum non mu-
tetur in prædicatum, &c.
3. Quoad significationem,
vt vñà cum eadem voce, ea-
dem

nes exigi debere : vt idem sit subiectum, & prædicatum & copula. Tum

dem significatio retineatur.

4. Quoad significandi modum , vt nulla sit in vlla circumstantia loci, aut temporis &c. mutatio, sed ijsdem prorsus modis omnes terminica- piantur.

Est autem quadruplex proposi-

Contraria, Contradi-
tionum oppositio

Subcon-
traria. Subalterna,

Propositiones contrariæ, sunt duæ propositiones vniuersales, sibi inuicem repugnantes secundum qualitatem . i. sunt vniuersalis affirmatiua & vniuersalis negatiua, eiusdem subiecti, & prædictati : vt hæ, omnis homo currit : nullus homo currit.

Propositiones subcontrariæ , sunt duæ propositiones particulares sibi inuicem repugnantes secundum qualitatem, i. quarum altera est affirmatiua, altera negatiua : vt hæ , Aliquis homo legit, Aliquis homo non legit.

Propositiones contradictoriæ, sunt duæ propositiones, sibi inuicem repugnantes, & secundum quantitatorem , & secundum qualitatem i, sunt propositiones, quarum altera est vniuersalis, altera particularis; altera etiam affirmatiua, altera negatiua: vt hæ, omnis homo est viuens, aliquis homo non est viuens.

Propositiones subalternæ, sunt duæ propositiones sibi inuicem repugnantes solum secundum quantitatorem , i. quarum una est vniuersalis

uersalis, altera particularis, sed ambæ eiusdem qualitatis: ut hæc, omnis homo viuit, aliquis homo viuit.

Ex dictis apparet propositiones esse trifariam oppositas, nempe vel

Secundum qualitatem solidum, ut Contrariæ, & Subcontrariæ.

Secundum quantitatem solidum, ut subalternæ.

Secundum utramque, tum quantitatem, tum qualitatem ut Contradicторiæ.

SECTIO. XIV.

De oppositorum legibus.

Contraria-
rum propo-
sitionum tres sunt
leges.

Prima. In materia necessaria, & impossibili, non possunt ambæ esse simul falsæ: ut, omnis homo est animal, nullus homo est animal, altera vera est.

Secunda. In materia contingenti, possunt ambæ simul esse falsæ: ut, omnis homo est doctus, nullus homo est doctus, utraque falsa est.

Tertia. Impossibile est utrasque contrarias in quavis materia esse simul veras: ut patet per omnem materiæ modum exempla facienti.

Sub-

F Prima. In materia necessaria, & impossibili, ambæ non possunt esse simul veræ, vel simul falsæ: ut, quidam homo viuit, quidam homo non viuit: quidam homo est equus, quidam homo non est equus.

S Secunda. In materia contingenti, ambæ possunt esse veræ: ut in his, quidam homo ambulat, quidam homo non ambulat, ambæ veræ sunt.

T Tertia. Impossibile est in quauis materia utrasque esse simul falsas, sed altera semper vera erit, ut patet per omnia exempla discurrenti.

Contradicentium autem vnica est & vniuersalis lex. Impossibile est in quauis materia utrasque esse vel veras, vel utrasque falsas. Sed vnam semper earum veram esse, alteram falsam necesse est. Ut omnis homo ambulat, aliquis homo non ambulat.

F Prima. Si subalternans vel vniuersalis sit vera, tum etiam subalternata seu particulariserit vera. Sed non è conuerso. Ut si hæc sit vera, omnis homo spirat, tum & hæc

ELEMENTA

Subalterna-
rum item duæ
sunt leges.

hæc vera est, aliquis homo
spirat.

Secunda. Si subalternata
seu particularis sit falsa, tum
subalternan seu vniuersalis
falsa erit. Ut si hæc sit falsa,
quidam homo est expers rationis,
tum hæc falsa est, omnis
homo est expers rationis. Sed
non è conuerso.

SECTIO. XV.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob. Arist. dividens propositionem, lib. I.
de Interpr. & de Ennuntiacione, subal-
ternarum propositionum non meminit. Ergo
propositiones subalternae non sunt oppositæ.

Secundum qualitatem, &
Resp. Oppo-
sitione propositio sic non opponuntur, hanc
num est duplex autem solum Arist. diuidit.
Secundum quantitatem, &
sic opponuntur.

Ob. Nullum genus prædicatur de specie-
bus suis secundum magis & minus, vt docet
Perphir. in Communite, generis & proprij: sed
oppositio prædicatur secundum magis & mi-
nus de ipsis quatuor, quia contradictoriæ sunt
magis oppositæ reliquis, quoniam dissident
tum

rum quantitate rum qualitate. Ergo ex non sunt oppositionis species.

Vniuocum de quo loquitur
Porfir. tale genus oppositio
non est.

Resp. Genus
est duplex

Analorum, quod scil gerit
proportionem aliquam veri
generis, tale est oppositio; hoc
vero prædicari potest secun-
dum magis & minus.

Ob. Si oppositio sit in propositione, aut ergo
in tota propositione, aut in aliqua parte, non
in aliqua parte, quia est idem subiectum prædi-
catum, & copula in utrisque: Nec in tota, nam
tum esset in omnibus partibus, at probatum
est in nullis partibus oppositionem esse. Er-
go.

Absolute secundum essen-
tiam, sic non est in eis oppo-
sitio, cum easdem omnes par-
tes habeant.

Contracte, quatenus af-
fecta est quantitate & quali-
tate, & sic in eam cadit op-
positio. Vnde non conuenit
propositioni in quantum pro-
positio, sed in quantum tanta
vel talis propositio, sc. vniuer-
salis & particularis, affirma-
tiua & negatiua. Dico igitur
oppositionem esse in tota
pro-

Resp. Propo-
sitio considera-
tur bifariam

ELEMENTA

propositione, & sic in omnibus partibus, non tamen separatim sed simul acceptis. Licet autem omnes partes exdem sint, quoad terminos, non tamen quoad enunciandi modum, quia in altera enuntiantur affirmatae, in altera negatae, vel in altera vniuersaliter in altera particulariter.

Ob. Illæ propositiones non sunt oppositæ quarum vna continetur in altera. Sed in propositionibus subalternis particularis continetur sub vniuersali. Ergo,

Secundum rem, vt illæ quæ repugnant in veritate vel falsitate, & sic subalternæ non opponuntur.

Secundum modum enunciandi, vt illæ quæ diuersum habent modum sive qualitatis, cum altera affirmata sit, altera negata, sive quantitatis ut cum altera sit vniuersalis, altera particularis, & sic subalternæ repugnant.

Resp. Oppositio propositionum duplex est

Ob. Istæ propositiones, Socrates viuit, Socrates non viuit, sunt contradictoriarum, quia nullo alio modo opponuntur, sed non repugnant in quantitate & qualitate. Ergo contradictoriae male definiuntur.

Per.

Perfectè, quæ & quantitate
discrepant & qualitate, ut illæ
quarum vna est vniuersalis al-
tera particularis, vna affirmans
altera negans.

Solut. Con-
tradictoriæ
propositiones
sunt duplices,
nimisimum vel

Imperfecțiè, quæ in quali-
tate sola dissentient, ut duæ
singulares quarum altera affir-
mativa, altera negativa est: ut
Socrates est, 'Socrates' non est.
Perfecta autem contradictoria
supra definiebantur, non im-
perfecta.

Obiect. Indefinitæ propositiones sibi inuicem
opponuntur, ut homo est niger, homo non est
niger, At nec contrariæ, quia sic solum vni-
uersales, nec subcontrariæ, quia sic solum par-
ticulares, nec aliquo alio modo, ut ex earum
definitionibus patet. Ergo diuisio oppositionis
insufficiens est.

Formal's Et sic, ut dictum
est solum duæ vniuersales,
quarum altera affirmat, altera
negat, contrariæ sunt, & duæ
particulares altera affirmans,
altera negans, subcontrariæ.

Solut. Op-
positio propo-
sitionum con-
traria vel sub-
contraria est
duplex. Altera

Secundum æquivalentiam.
Et sic indefinitæ propositi-
ones opponuntur contrariæ aut
subcontrariæ. Nam semper in-

indefinitæ propositiones oppositæ, in materia necessariæ contrariæ sunt, subcontrariæ vero in materia contingente.

Obiecti. In omni oppositione subiectum eodem modo accipi debet, nam aliter esset æquiuocatio in propositione, sed in contradictorijs eodem modo non accipitur, quia in altera universaliter sumitur, in altera particulariter. Ergo inter contradictorias non est oppositio.

Solut. In contradictorijs eodem modo capitur subiectum, quantum ad significationem & proprium sensum, quia eandem rem significat in utraque propositione; sed non quantum ad extensionem sive quantitatem significacionis, quia in altera universaliter, in altera particulariter rem eandem significat: æquiuocatio autem est non ubi quantitas, sed ubi significatio-words immutatur.

Obiect. Illæ propositiones opponuntur contrariè, omnis homo est albus, omnis homo est niger, At ambæ sunt affirmatiæ. Ergo contrariæ male definiuntur.

Secundum formam, quando ijsdem existentibus propositionis partibus, contrarius est enunciandi modus, ut altera sit affirmata, altera negata, sic non sunt contrariæ.

Sol. Contrariæ propositiones aliquæ dicuntur, vel

Secundum materiam, quando ipsarum propositionū partes sibi inuicem sunt contrariæ: sic vero eæ propositiones contrariæ sunt cumprædicata habeant contraria. Nota enim quod contrarietas materiae, à contrarietate terminorum : contrarietas formæ à contrarietate signorum accipitur.

2. Sunt contrariæ, ex parte respectu habito ad prædicatum, non simpliciter respectu totius propositionis.

Obiect. Istæ propositiones omne animal est homo, nullum animal est homo, sunt contrariæ in materia necessaria vel impossibili: at Ambæ sunt falsæ. Ergo prima lex contrariarum falsa est. Maior probatur, quia si essent propositiones contingentes, tum per secundā legem ambo possent esse simul falsæ, & per definitionem contingentes supra assignatam, omnē animal posset esse homo, & sic brutum homo esse posset.

Solut. Ista regula ut reliquæ omnes, intelligenda est de materia necessaria & impossibili, ubi prædicatio directa est: At vero in istis prædicatio est indirecta.

ELEMENTA

Prædicatio est

Directa, quando communius de eo quod est minus commune dicitur: vt, homo est animal.

Indirecta, quando id quod minus commune est de eo affirmatur, quod est magis commune: vt, animal est homo. Nota igitur quod in omnibus istis regulis directa prædicatio intelligitur.

Obiect. Illæ propositiones, Nullus homo est species, aliquis homo est species, sunt contradictoræ, at ambæ sunt falsæ. Ergo lex contradicentium fallax est. Probo minorem: hæc enim, nullus homo est species, est falsa, quia homo in vniuersali species est, vt ex definitione speciei patet. Illa etiam falsa est, aliquis homo est species, nam aliquis homo est individuum, scil. vagum, individuum autem species esse non potest,

Solut. Ista regula intelligenda est in prædicatione reali, non intentionalis.

**Prædicatio
enim**

Realis, vbi res de re prædicatur: vt, homo est animal, homo est doctus.

Intentionalis, vbi vox artis prædicatur: vt, homo est species, animal est genus, in priori igitur prædicatione lex contradicentium locum obtinet.

2. Vd

2. Vel dicendum quod in ea propositio ne signum (aliquis) potest esse determinatio

Rei ad hunc sensum, aliquis homo, id est, homo particula-
ris est species, sic quidem fal-
sa est.

Modi, ad hunc sensum, ali-
quis homo, i. homo aliquo modo sumptus est species, sic
vera est: quia homo aliquo modo sumptus, scilicet in univer-
sali, est species.

Ob. Ad positionem universalis, non sequitur positio particularis, ut non sequitur, posito ho-
mione, ponit Socratem, quia homo manet cor-
rupto Socrate. At propositio subalternans est
universalis, subalternata est particularis. Ergo
male statuitur ea lex subalternarum, si subal-
terna sit vera, subalternata est vera.

Incomplexum, quo pacto significat rem aptam de multis praedicari, ut animal, sa-
xum, &c. Ad positionem au-
tem talis universalis non se-
quitur positio particularis.

Soluti. Uni-
versale est du-
plex,

Complexum, quo modo nil aliud est quam universalis pro-
positio. Ad eius autem posi-
tionem, particularem ponit
necessaria est.

SECTIO XVI.

De Aequipollentia propositionum.

Aquipollentia est duarum propositionum categoricarum æquivalentia in quantitate & qualitate, in veritate & falsitate per aduentum negationis.

Ad cuius explicationem primo notandum, quod æquipollentia bifariam accipitur, nempe aut.

Generaliter, & sic nomina æquipollentia & æquivalentia idem significant.

Specialiter, & distinete, & sic æquivalentia pro eadem significatione (nam idem est æquivalentia quod eadem significatio) terminorum aut propositionum, æquipollentia autem pro æquivalentia propositionum accipitur. Quocirca hoc pacto æquivalentia, est genus æquipollentia.

Secundo notandum quod duplex est propositionum æquivalentia.

Materialis, ratione terminorum, quando s. constant terminis eiusdem significationis: ut, *Cicero* est homo, *Tullius* est animal rationale.

Formalis, & artificiosa: quando s. propositiones (aliter repugnantes) ad eundem sensum

sensum ratione negationis reducuntur. Hæc vero sola hoc in loco intelligitur.

1. Ut in sensu penitus conueniant, eandemque plane significationem habeant, easdemque omnes conditiones veritatis, falsitatis, quantitatis qualitatis.

2. Ut ista æquivalentia fiat ratione adiunctæ negationis. Nam si à naturali couuenientia vel vniuocatione ipsorum terminorum proueniat, proprie æquipollentia dici non potest. Quocirca ea sola est huius loci quæ ambas conditiones habet.

SECTIO XVII.

De Äquipollentiae Regulis.

Terres sunt æquipollentiae in propositionibus regulæ. Prima: Si alicui signo universalis aut particulari præponatur negatio, æquipollat suo contradictorio. Id est, Si sint duas propositiones sibi inuicem contradictoræ, præposita alteriarum negatione, sit alterius æquipollens. Ex. gr. Hæc propositiones contradictoriaræ sunt. Omnis homo est albus,

quidam homo non est albus. Si igitur alteri earum negationem præposueris, ut, non omnis homo est albus, fit alteri æquipollens, quidam homo non est albus, i. eiusdem propositus & significationis.

Secunda regula. Si alicui signo vniuersali, postponatur negatio, æquipollet suo contrario. Id est, Si duas propositiones vniuersales sunt, quarum altera negat, altera affirmat, i. quae sunt contrariæ, si signo alterius earum postposueris negationem, fiunt æquipollentes. Ut, v. gr. Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat, contrariæ sunt. Si igitur signo alterius earum postposueris negationem, ut, omnis homo non ambulat, fit æquipollens huic, nullus homo ambulat.

Tertiare regula. Si alicui signo vniuersali, aut particulari, & præponatur & postponatur negatio, æquipollet suo subalterno. Id est, Si duas propositiones subalternæ proponantur, ut, omnis homo est animal, quidam homo est animal: si præponatur & postponatur alteri earum negatio, ut, non omnis homo non est animal, fit alteri æquipollens, quidam homo est animal.

Vnde breuiter colligitur, quod negatio signo atque subiecto propositionis,

1. Præposita,	{ In	1. Contradi-	{ Æqui-	
2. Postposita,		ctorijs,		pollen-
3. Præposita &		2. Contrarijs,		tiam
postposita,	3. Subalternis,	tacit.	Exempli	

Exempligratia.

Non omnis, quidam non : Omnis non, quasi nullus,
Non nullus, quidam : Sed nullus non, valet omnis.
Non alius, nullus : Non quidam non, valet omnis
Non alter, neuter : Neuter non præstat uterque.

Notandum, quod regulæ æquipollentiarum traduntur solum de contradictorijs, contrariis, & subalternis: de subcontrariis autem nullæ est æquipollentiæ regula.

1. *Prae. Contradic.* 2. *Post, Contrar.* 3. *Præ, post que, Subalter.*

1. Id est. Si vni ex contradictoribus præponas negationem, ex contradictoribus facis æquipollentes. 2. Si signo vnius ex contrariis postponas negationem, facis æquipollentes ex contrariis. 3. Si signo vnius ex subalternis, & præponas & postponas negationem, facis æquipollentes ex subalternis.

SECTIO XVIII.

Dubitaciones resolvuntur.

Ob. **N**Vlla negatio dat propositioni quantitatem, ergo negatio præposita signo particulari ei non dat vniuersalem quantitatem. Et proinde prima regula falsa est. Antecedens patet, quia negatio est qualitas propositionis, qualitas autem quantitatem dare non potest

D 3.

Sol.

ELEMENTA

S Immediatum, quod est negare id, quod post se sequitur.

Sol. Negatio duplicitatem habet in propositione esse. Qum, alterum

Mediatum, quod est posse oppositum illius, quod ipsa negat. Itaque negatio per se solum negari, per accidentem tamen & ex consequenti variat & mutat quantitatem signi cui adiungitur. Ideoque quando negat quantitatem universaliter, ex consequenti ponit particularem, & negans particularem, ex consequenti ponit universaliter, & deinde negans negationem, consequenter ponit affirmacionem.

E Ob. Contradictoriae semper repugnant in quantitate & qualitate, ut ex eorum definitiōnibus patet, ergo nunquam sunt æquipollentes. Argumentum claram, quia æquipollentes in quantitate & qualitate conueniunt.

Resp. Verum est, Contradictoriae quamdiu manent contradictoriae nunquam æquipollent. At negatione præposita, desinunt esse contradictoriae, & æquipollentes efficiuntur.

Ob. Negatio siue præposita, siue postposita signo est eiusdem semper naturae & virtutis, at negatio præposita signo non facit æquipollere contrarias, sed contradiectorias. Ego nec

post-

postposita contrarias æquipollere facit.

Sol. Dicendum quod negatio absolute & in se considerata, eadem est ubique posita sit in propositione, sed non est eadem respectu effectus quem in propositione exercet. Natura enim negationis est id tantum negare quod post ipsam sequitur in propositione. Ideo præposita quantitati in contradicentibus ipsam tollit: quam, si postponatur ut in contrarijs nequaquam tollit.

Ob. Dux subalternæ propositiones minus repugnant quam duæ contradictoriae. Ergo Facilius ad æquipollentiam reuocantur. Sed ad contradictoriarum æquipollentiam sufficit una negatio. Ergo ad æquipollentiam subalternarum duæ negationes necessariæ non sunt.

Sol. Duæ negationes si voces respicias, plus aliquid sunt quam una negatio: At quoad actum negandi minus sunt, quia una alterius vim impedit. Idcirco qualitatem propositionis non immutant, quod faciunt in æquipollentia contradictionem, sed quantitatem solum. Nam prior negatio facit ut mutetur qualitas: posterior impedit ne mutetur qualitas. Quocirca secunda adiicitur, non ut plus mutetur propositione, sed ne plus mutetur.

Ob. Si regula æquipollentiae in subalternis vera esset, tum duæ negationes affirmationem facerent, ut hæc non aliquis homo non est doctus æquipolleret huic, omnis homo est doctus,

sed duas negationes affirmationem non faciunt, quia affirmatio & negatio sunt opposita, at una oppositorum non est causa alterius.

Solut. Negatio non potest esse causa affirmationis primo & per se, sed per accidens & ex consequenti potest: quatenus alteram negationem negat, negata enim negatione, necesse est affirmationem ponи.

Ob. Quod destruitur aut tollitur, à contrario suo tollitur, ut axioma Philosophorum habet. At una negatio non est alteri contraria. Ergo una alteram non tollit.

Sol. Nagationes illæ bifariam considerantur nempe vel

Quatenus negant ea quibus præponuntur, sic contraria non sunt.

Quatenus una negatur, altera negatur, i.e. una quasi agit, altera patitur, & sic contraria dici possunt. Ex.g.in hac propositione non quis homo non vivit. Si posterior negatio referatur ad id quod sequitur, scil. copulam propositionis, adiuse se habet & negat, si vero ad negationem præcedentis passiu se habet & negatur.

• Nota ad intelligendum duas posteriores regulas æquipollentiaz. Quod per negationem signo postpositam, non intelligitur immediata postpositio, vel proxime sit postposita signo &

præ-

præposita subiecto : Sed mediata, vt negatio signo & subiecto postponatur, & immediate antecedat copulam propositionis. Nam aliter non totam propositionem sed solummodo propositionis subiectum immutaret.

SECTIO XIX.

De conuersione Propositionum.

Apud dialecticos triplex conuersio est

1 In rebus absolutis, inter terminos, qui de se mutuo universaliter affirmantur, vt inter hominem & risibile : Nam omnis homo risibilis est, omne risibile homo est.

2 In relatiis, inter terminos, qui se mutuo respiciunt, vt inter patrem & filium : Nam omnis pater est filij pater, & omnis filius est patris filius.

3 In propositionibus, quo pacto hic tractatur.

Sunt inter dialecticos qui hos tres conuersionis modos accurate nominibus distinguunt, & eam quæ est inter terminos absolutos vocant conuertibilitatem, quæ inter relativa conuentiam, quæ autem inter propositiones propriè conuersionem.

Conuersio definitur, Commutatio apia termino-

Commutatio terminorum.] Vbi non ipsarum vocum, sed ordinis commutatio intelligitur, vt subiectum in locum prædicati, & prædicatum in locum subiecti transeat, vt ex.gr. Homo est animal, animal est homo.

Apta.] i. Cum tali habitudine & coherentia ad se inuicem, vt in recta consequentia, vna propositio ex altera inferatur. Ut in his, nullus homo est equus, ergo, nullus equus est homo. Et in his omnis homo est animal, Ergo aliquod animal est homo.

Nota autem quod ex his propositionibus: altera dicitur conuensa, ea scil. quæ est antecedens in argumentatione: Altera vero convergens, ea nempe quæ est consequens.

1 Vt sint eadem voce in utraque propositione, subiecti, prædicati, copulae.

2 Vt sit Commutatio subiecti, in locum prædicati, & contra.

3 Vt mutuo præpositio-
nes sic dispositæ se inferant &
arguant in disputatione, i. vt si
vna sit vera, altera eadem ne-
cessitate vera sit, vel secundū
se totam, vel saltem aliquam
partem. Qua de causa hæc non
conuertuntur, omnis homo
est

Aduertendū
itaque quod
tres conditio-
nes requirun-
tur ad proposi-
tionum con-
versionem.

est animal, & omne animal est
homo quia prior vera est, al-
tera falsa.

SECTIO. XX.

De tribus Conversionis Modis.

Est autem triplex conversionis modus, scilicet

1. Simplex, vel uniuersalis.	}	2. Per accidens, vel parti- cularis.
triplex con- uersio pro positionum.		

3. Per contrapositionem;

Conuersio simplex est, 1. mutatio mera subjecti in locum praedicti, & est contra, 2. manente eadem propositionis quantitate & qualitate, Cuius definitionis duæ partes notandæ sunt.

Prior. Pura mutatio subiecti in locum praedicti & est contra.] id est, Mutatio tantum ordinis terminorum. Ut distinguiatur à conuersione per contrapositionem, in qua non solum ordo terminorum mutatur, sed etiam extensio, cum termini infiniti mutentur in terminos infinitos.

Posterior, Manente eadem qualitate & quantitate.] Quæ adiicitur ut discernatur à conuersione per Accidens, In ea enim quantitas propositionis mutatur, ut infra apparebit.

Vniuersali negatiuæ, vt.
nullus homo est lapis. Ergo
nullus.

ELEMENTA

Notandum
vero quod hic
conuersionis
modus con-
uenit tantum
propositioni.

nullus lapis est homo. Non autem vniuersali affirmatiuæ,
quia non sequitur, omnis ho-
mo est corpus. Ergo, omne
corpus est homo.

Et particulari affirmatiuæ,
vt quidam homo est animal.
Ergo, quoddam animal est
homo. Non autem particu-
larinegatiuæ, quia non sequi-
tur aliquod animal non est ho-
mo. Ergo, aliquis homo non
est animal.

2. *Conuersio per accidens.* est 1. *mera transposi-*
sio subiecti in locum prædicati & è contra : 2. *ea-*
dem manente qualitate, sed mutata quantitate.
Cuius etiam duæ partes..

Prior. *Mera transpositio subiecti, &c. i. Mutatio solum ordinis, Ut distinguatur à conuer-*
sione per contrapositionem.

Posterior. *Eadem manete qualitate, sed mutata*
quantitate, i. Vniuersali propositione facta par-
ticulari, ut distinguatur à conversione simplici.

Notandum
vero quod hoc
conversionis
modo conver-
titur solum

Vniuersalis affirmatiua in
particularem affirmativam, ut
omnis homo est animal. Ergo
aliquod animal est homo. Et
vniuersalis negativa in parti-
cularem negativam. Ut n. illus.
homo est equus: Ergo, aliquis
equus non est homo.

3. *Conversio*

3. *Conuersio per contrapositionem*, Est i. mutatio subiecti in locum prædicati & è conuerso: 2. manente eadem quantitate & qualitate, sed 3. terminis finitis mutatis in infinitos. *Vt omnis homo est animal, & omne non animale est non homo.* Tres eius definitionis partes.

Prima: Mutatio subiecti, &c.] In qua cum alijs conuerzionis modis conuenit.

Secunda: Manente eadem quantitate, &c.] Ut discernatur à conuersione per accidens in qua quantitas vniuersalis in particularem mutatur.

Tertia: Mutatis terminis finitis in infinitos.] Ut distinguatur ab utrisq; reliquis conuerzionis speciebus, in quibus nulla fit terminorum mutatio, sed solum ordinis vel quantitatis.

Notandum autem quod iste conuersionis modus conuenit tum propositioni

1. Vniversali affirmatiꝝ, vt conuertatur in seipſam, vt, *Omnis homo est viuens: Ergo omne non vivens est non homo.*

2. Particulari negatiꝝ, vt conuertatur in seipſam, *Vt, quidam equus non est albus. Ergo, Quoddam non album non est non equus.*

Prima dicitur simplex quia in ea est simplex, & vnicā mutatio, sc. ordinis prædicati & subiecti, cæteris omnibus manentibus immutatis.

Secunda

De istorum autem modorum nominibus, nota quod conuersio:

Secunda, per accidens; quia per eam propositio non converitur secundum se totam sed secundum aliquam sui partem, i. non secundum omnia, sed quædam subiecta tantum.

Tertia, per contrapositionem, quia in ea est contraria terminorum positio, cum ponantur ut finiti in una, & ut infiniti in altera propositione.

Quocirca propria nota conuersionis simplicis, est mutatio ordinis subiecti & praedicati, sine omni alia mutatione. 2. Propria nota Conuersionis per accidens est mutatio quantitatis. 3. Propria denique nota conuersionis per contrapositionem, est mutatio terminorum finitorum in infinitos.

De praedictis conuersionis modis nota hos Versus à Sophista.

Feci simpliciter, conuersitur Ena per Acci.

Ast O per Contra: Sic fit conuersio tota.

Ad hos rite intelligendos. Nota, quod *A* est proprius character & nota, qua Sophista designat propositionem vniuersalem affirmantem. *E*, vniuersalem negantem. *I*, particolare affirmantem. *O*, particolare negantem. Sic igitur intellige. *Feci*, i. vniuersalis negativa designata per *E*, & particularis affirmativa designata per *I*. conuertuntur simpliciter.

eiter. *Eua* i. vniuersalis negatiua designata per *E*, & vniuersalis affirmatiua designata per *A*, conuertuntur per Accidens, *Ast.O*, i. vniuersalis affirmatiua designata per *A*, & particularis negatiua designata per *O*, conuertuntur per contrapositionum.

1 Vt in conuersione totum extremum accipiatur, vt hæc propositio, nullus homo est p̄ior asino, non debet conuerti. Ergo nullus asinus est p̄ior homine, quia totum p̄ædicatum non transponitur, sed, nihil p̄eius asino est homo.

2 Vt sit eadem suppositio & significatio cuiusq; termini in utraque: Vt hæc propositio nullus homo est species: non potest conuerti, ergo, nulla species est homo, quia homo sumitur in priori distributiue, in posteriori confuse.

3 Vt obseruetur amplificatio in copula, i. conueniens extensio ipsius verbi ad aliud tempus, vt seruetur apta terminorum applicatio. Vt hæc propositio aliquis vir fuit infans conuerti non sic debet, aliquis infans fuit vir, sed aliquis qui fuit infans est vir.

S E C T.

Ne autem in propositionum conuersione aliqua difficultas lateat, obseruandæ sunt hæc tres conditio-nes.

SECTIO XXI.

Dubitaciones resoluuntur.

Ob. **H**æc propositio vniuersalis affirmans
[*omnis homo est risibilis*] conuertitur
in hanc (*omne risibile est homo*) simplici con-
uersione, *ut ex definitione patet*: Ergo vni-
uersalis propositio affirmans conuertitur sim-
pliciter.

Reſp. I. Pro-
positiones du-
plices sunt
aliae ex termi-
nis

Aequalibus, cum subiectum
& prædicatum æque latè pa-
tent, *vt in hac propositione*
homo est risibilis.

Inæqualibus, cum subiectum
latius patet prædicato, velè
contra, *vt in his propositioni-
bus, animal est homo, homo est
animal*: de his vero non de il-
lis intelligitur, quod simplex
conuersio negatiæ, & non
affirmatiæ propositioni con-
uenit.

Reſp. 2. Vel
dicendum qd.
duplex est
conuersio

Materialis, ex mutua termi-
norum inter se cohærentia, &
hæc conuenire potest vniuer-
saliter affirmantibus.

Formalis, & artificiosa, quæ
ex regulis conuersionis pen-
det, & hæc solum negantibus
conuenire potest.

Ob.

Ob. Hæc est simplex conversio: *Socrates est homo, quidam homo est Socrates*, quia non est conversio per *accidens*, aut per *contrapositionem*; sed ibi est mutatio quantitatis singularis, in particularem, Ergo simplex conversio male definitur.

Resp. Singularis, & particularis quantitas distinguuntur, quoad modum *enuntiationis*, non quoad modum *conuersationis*: nam idem modus conuersationis conuenit singularibus & indefinitis, qui conuenit particularibus.

Ob. Non sequitur: *Quidam liber est in domo*, Ergo, *Quædam domus est in libro*. Igitur conversio simplex non convenit particularibus.

Resp. Non est legitima conversio, quia totum prædicatum non transfertur in locum subiecti, sed sic converti debet: *quidam liber est in domo*: Ergo, *quidam in domo est liber*.

Ob. Vbi est mutatio à finito in infinitum, est mutatio quantitatis, sed in conversione per *contrapositionem* est talis mutatio. Ergo est mutatio quantitatis.

Resp. Est mutatio quantitatis in terminis, non in propositione, quæ semper manet in sensu eiusdem quantitatis, cum idem signum retineatur.

Ob. Conuersio est mutatio, ergo vbi est duplex mutatio non est simplex conuersio. At in conversione simplici est duplex mutatio; nam tum subiectum, tum prædicatum mutatur. Diversarum autem rerum diversa est mutatio. Ergo non bene definitur simplex conuersio.

Resp.

Resp. Est mutatio duplex, si respiciantur partes propositionis, sed est unica mutatio, si tota propositio spectetur.

2. Vel dicendum quod sunt duas mutationes in numero, sed unica in specie.

SECTIO. XXII.

De propositione hypothetica.

Propositio hypothetica est quæ constat ex pluribus categoricis per coniunctionem unitis: ut homo vivit, & lapis non vivit, cuius definitionis duas sunt partes. Prior (quæ constat ex pluribus categoricis) spectat ad materiam: nam categoricæ propositiones sunt materia hypotheticæ.

Materia Hypothe- ticæ du- ples.	1. Proxima: ipsæ propositiones categoricæ. 2. Remota: termini simplices ex quibus categoricæ consiciuntur. Posterior (unitis per coniunctionem) spectat ad formam: nam forma hypotheticæ est ipsa unio categoriarum per coniunctionem.

Forma pro- positionis du- ples, altera quæ dicitur forma	1. Partis, quæ in categoricæ est ipsa copula: in hypothetica ipsa coniunctio. 2. Totius, quæ in categorica est unio extremorum per copulam: in hypothetica est unio categoriarum per coniunctionem.

Est.

Est autem tri-
plex propositio
hypothetica: { 1. Conditionalis.
2. Copulatiua.
3. Disjunctiua.

1. Propositio conditionalis est hypothetica,
in qua duæ categoricæ coniunguntur per no-
tam dictionis, aut argumentationis, aut causa-
litatis.

1. Causalis, in qua vni-
untur propositiones catego-
ricæ coniunctione causali, vt,
quia homo habet pulmonem
spirat.

2. Rationalis, in qua vni-
untur coniunctione illatiua,
aut argumentationis: vt, ho-
mo spirat, ergo pulmonem
habet,

3. Conditionalis, propriæ
in qua vniuntur coniunctione
conditionis: vt, si homo spi-
rat, habet pulmonem.

Notandum, quod in hisce omnibus argu-
mentatio includitur, vnde propositio altera
nominatur antecedens, s. prior, quæ s. habet
rationem inferentis: altera vero consequens,
quæ nempe habet rationem illatæ: vt in hac
causali, quia sollicet, dies est; prior, sollucet,
est antecedens; posterior, dies est, est conse-
quentia.

2. Copulatiua propositio est hypothetica,
in qua coniunguntur plures propositiones ca-
tégoricæ,

tegoricæ, per coniunctionem copulationis: vt, Deus est verus, & omnis homo mendax.

Propositio copulatiua est duplex, alia

1. Expressa, vbi nota copulationis exprimitur, vt in præcedentia instantia.

2. Implicita, in qua inuenitur aliquod aduerbium coniunctioni implicitè annexum.

1. Temporis: vt, quando ego curro, vos sedetis.

2. Loci: vt, vbi ego studio, vos luditis.

3. Aduersationis: vt, *Pau-*
lus est Apostolus, sicuti *Pe-*
trus.

4. Relationis: vt, tantum valet arbor, quantum fructus.

Hæ & similes, in quibus est aut expressa, aut tacita copulatiua, inter copulatiuas recensentur, quatenus vi & sensu copulatiua nota in his semper includitur.

3 Disiunctiua propositio est in qua conne-
ctuantur plures categoricæ per coniunctionem disiunctiuum. vt, *Socrates* fuit philosophus, aut *Plato* non fuit.

1. De veritate & falsitate harum proposi-
tionum notandum, quod conditionalis ea ve-
ra, in qua est bona consequentia, i. in qua ta-
lis est cohærentia propositionum categorica-
rum, vt si antecedens sit vera, consequens
etiam

etiam necessario erit vera, ut si homo spiritum ducit, tum viuit.

Ea autem falsa est, in qua non est certa consequentia, & in qua antecedens vera esse potest interim ut consequens sit falsa: ut (si homo viuit lucet sol.)

Veritas igitur conditionalis consistit non in veritate categoriarum ex quibus componitur, sed in ipsarum cohærentia.

2 Ad veritatem causalis & rationalis duæ conditiones requiruntur. Si, vt

1 Vtraque pars sit vera.

2 Antecedens sit causa illationis consequentis: si autem altera harum desit, vel altera falsa sit, aut non debita cohaerentia, falsa erit propositio.

3 Copulativa vera est cuius omnes propositiones categoricæ sunt veræ, illa autem falsa in qua aliqua eius pars & aliqua propositio falsa est.

Vnde ad veritatem omnium veritas requiriatur, ad falsitatem vnius falsitas sufficit: ut hæc vera, (homo est particeps rationis, & equus expers: (hæc autem falsa (homo est rationalis) & equus est risibilis.

4 Disjunctiva; ea vera est cuius aliqua propositio vera est, licet aliae falsæ sint: falsa vero ea est in qua ambæ sint falsæ. Quocirca ad veritatem, omnis veritas sufficit, ad falsitatem omnium falsitas exigitur: ut hæc vera, (ignis vel

est

est calidus vel frigidus) hæc falsa (vel homo est bos vel equus est asinus.)

Duplicia sunt
accidentia cate-
goricæ proposi-
tionis

1. Immediata, quæ na-
turam categoricæ proxime
sequuntur, ut quantitas &
qualitas & hæc conueniunt,
hypotheticæ gratia catago-
ricæ.

2. Mediata, quæ secun-
dario & mediante quantita-
te & qualitate conueniunt,
ut oppositio, equipollentia,
conuersio, & hæc hypotheti-
cæ omnino non conueni-
unt.

Obiect. Hæc est conditionalis, si sol lucet
tum bos est animal, sed nec vera, quia conse-
quentia mala est, nec falsa quia ea non est falsa
cuius omnes partes sunt veræ, Ergo conditio-
nalis male definitur.

Reſp. In ea
conditionali du-
spectantur

1. Materia & categoricæ
ex quibus conficitur & quo-
ad hanc est vera.
2. Forma, & consequen-
tia vnius ad alteram &
quoad hanc falsa est.

Obiect. Illa propositio est copulatiua *Socratis*,
& *Plato* philosophantur, sed in eo non sunt duæ
propositiones categoricæ ut per se patet, ergo
non est hypothetica, Maior manifesta est, quia
est in ea copulatio, ergo est copulatiua.

i. Imper.

1. Imperfecta, s. terminorum quando in uno subiecto vnoue prædicato plures termini copulantur per coniunctionem & talis non facit hypotheticam propositionem.

2. Perfecta s. propositionum, quando plures propositiones copulatur, & talis hoc in loco intelligitur, est ergo ea copulativa quantum ad subiectum non vero secundum se totam.

Ob. Totum nihil aliud est quam omnes suæ partes, ergo ut tota copulativa falsa sit, necesse est ut omnes eius partes sint falsæ, & consequenter una pars nō sufficit ad falsitatē copulatiæ.

1. Distributive pro omnibus partibus sigillatim acceptis, & si tota sit falsa, singulas

Resp. Totum capitulare partes oportet esse falsas.

2. Collectivæ pro omnibus simul sumptis, & sic nisi omnes partes veræ sint propositione integræ falsa erit.

Obiect. Coniungere & Disiungere sunt contraria: at contraria eidem simul non conueniunt, ergo eadem coniunctio non potest simul coniungere & disiungere easdem propositiones: at coniunctio disiunctiva coniungit eas propositiones: ergo non disiungit.

Resp. Coniungere & disiungere non sunt con-

contraria, nisi idem modus intelligatur, sed est hic diversus modus, nam nota disiunctiva coniungit eas quantum ad voces: disiungit vero quantum ad significata.

Obiect. Hæc disiunctiva est vera, Iohannes cras ægrotabit, vel cras non ægrotabit: sed neutra eiuspropositio est vera, quia aut prima, aut secunda: sed ad neutram partem responderi potest.

Resp. Est altera earum verâ, non determinate, sed indeterminate, & sic disiunctiva vera requirit aliquam partem veram, vel definite, vel saltem indefinite.

Ob. Hæc est hypothetica: *Socrates* est Philosophus, qui alios docet philosophari: nam non est categorica cum constet ex duabus categoricis in ea tamen duæ categoricæ non vniuntur per coniunctionem: ergo hypothetica male definitur.

Resp. Omnis hypothetica constat ex categoricis vnitis per coniunctionem aut explicatam & apertam, aut implicitam & intellectam: sic in ea propositione nota copulativa intelligitur in relatio (*qui*) *Socrates* est Philosophus, & alios philosophari docet.

S E C T I O . XXIII.

De propositione Modali.

1. Nominis, ut adiectivum,
ut in hac, homo doctus dis-
putat.

2. Verbi, ut aduerbium, ut
homo præclarè disputat, sic
ut adiectiva determinationes
sunt nominum, sic & aduer-
bium verborum.

3. Propositionis, qui modū
compositionis subiecti cum
prædicato determinat, ut ve-
rum, falsum, impossibile, &
possibile; necessarium, con-
tingens.

1. Qualitatem solum pro-
positionis, sic verum velfal-
sum modi sunt.

2. Quantitatem materiæ
propositionis, quæ sc indicat
qualis ipsa materia est, & sic
solum quatuor, iam postremo
nominati, propositiones mo-
dales constituunt.

Sunt autem
hi duplexes, alij
semper determinan-
t secun-
dum

Def. Est igitur modus vox q'ædam pro-
positionis compositionem ratione materiæ deter-
minans.

1. Ut determinet non ali-
quam propositionis partem,

E

scd

ELEMENTA

Vnde duæ
conditiones
requiruntur
ad rationem
modi, nempe

{ sed totius propositionis com-
positionem: ut à nominis ver-
bique modis distinguantur.
2. Ut determinet eam rati-
one materiæ; i. ostendat cu-
ijs materiæ propositio est, vt
distinguantur à vera & falsa
quæ solum qualis sit compo-
tio designant, sine respectu ad
materiam.

Def. Modalis propositio est quæ aliquo ex
his quatuor modis est determinata. Neces-
arium, Contingens: Impossibile, Possibile.

1. Necessarium est, quod non aliter se habe-
re potest, vt necessarium est hominem vivere.)

2. Impossibile est, quod non potest ita se ha-
bere, vt impossibile est hominem esse asinum.)

3. Contingens, quod est & potest non esse;
vt (contingens est me legere.)

4. Possibile est, quod non est & potest esse;
vt (possibile est aquam esse calidam.)

Notandum
quod hi mo-
di ponuntur
du.

1. Ex par-
te vocis,
quia po-
nuntur in
proposi-
tione in-
terdum,
nempe

i. Nominaliter, vt
(possibile est homi-
nem currere.) Ne-
cessarium est homi-
nem spirare.)

2. Adverbialiter,
vt (homo possibi-
liter currit,) ho-
mo necessario spi-
rat.)

pliciter in pro-
positione, al-
tera enim est
differentia.

2. Ex par- te loci e- ius in pro- positione quia po- nuntur	1. In principio, vt (impossibile est hominem esse lapidem.) 2. In fine : vt (homo est animal necessario.) 3. In medio, vt (homo possibili- ter currit.)

Est autem
modalis du-
plex

1. Composita, in qua idem tempus importatur, vt (im- possibile est sedentem am- bulare) & ambulare dum se- deat. 2. Divisa, in qua aliud tem- pus intelligitur, vt (possibile est sedentem ambulare) & cum qui iam sedet posthac ambulare.

Notandum autem quod optima ratio disser-
nendi sensum diuisum à composito, à loco ip-
sius modi requiri potest, nam si intra proposi-
tionem modus ponatur, vt (homo albus possi-
biliter est niger) sensum diuisum facit, at si ex-
tra propositionis materiam in principio eius
aut fine, vt impossibile est hominem album esse
nigrum (hominem album esse nigrum impos-
sibile est) sensum compositum facit.

Not. Si quis hanc differentiam obseruat au-

thoritate fortassis aliquorum exemplorum Aristotelis, at nullo præcepto facile conuinci potest.

Notandum quod modalis propositionis duæ sunt partes,

1. Materia, quæ nihil aliud est quam ipsa categorica propositio.
2. Forma quæ nil aliud est quam modus ipse ad determinandam Categoricam adhibitus.

SECTIO. XXXIII.

De accidentibus modalis propositionis.

1. Duplex est quantitas modalis propositionis, 1. Dicti, & ipsius categoricæ inclusæ in modali, & sic quadruplicem quantitatem habet: sicut pura categorica propositio.

2. Modi, & sic dividitur in universalem & particularem, nulla autem modalis ex parte modi indefinita est, aut singularis: Prior quantitas materialis est: Posterior formalis dici potest.

3. Propositio modalis univ ersalis est, quæ habet modum univ ersalem, ut necessarium & impossibile.

4. Propositio vero modalis particularis est quæ modum habet particularem, ut possibile & contingens.

Affir.

Affirmatio etiam & negatio in § 1. Dicti.
modali esse potest duplex, altera § 2. Modi.

1. Modi, quando ipse modus negatur, &
quando negatio præponitur modo, ut non ne-
cessarium est hominem esse animal.

2. Dicti, quando ipsa copula negatur, sicut
in pura categorica: ut, necessarium est homi-
nem non esse asinum. Similiter dicendum de
affirmatione, i. esse aliam Modi, quando nega-
tio modum non præcedit.

2. Aliā Dicti, quando non præcedit copulam:
Ex quibus illa modalis simpliciter affirmati-
ua, aut negatiua dicitur, quæ quoad modum ta-
lis est, illa vero quæ quoad dictum talis, secun-
dum quid modalis dicitur affirmatiua vel ne-
gatiua.

Vnde patet eandem modalem & affirmati-
uam negativamq; diversa ratione esse posse:
sicut ex modo & copula, alterum quandoque
affirmatur altero negato.

Regulae veritatis & falsitatis modalium pro-
positionum.

1. Propositio modalis de necessario vera
est, cuius materia necessaria est, ut necesse est
hominem esse animal, falsa, cuius materia, aut
impossibilis est, aut contingens ut necesse est
hominem esse bovem, necesse est hominem
esse album.

2. Propositio modalis de impossibili vera
est, cuius materia est impossibilis, ut impossi-
bile est hominem esse cquum, falsa vero, cuius

materia vel est necessaria, vel contingens, ut impossibile est hominem esse animal, impossibile est hominem esse album.

3. Propositio modalis de possibili vera est cuius materia aut necessaria est, aut contingens, ut possibile est hominem vivere, possibile est hominem currere, falsa cuius materia est impossibilis, ut possibile est hominem esse asinum.

4. Propositio modalis de contingentia falsa est, cuis materia aut est necessaria, aut impossibilis, ut contingens est hominem esse corpus, contingens est hominem esse brutum.

Notandum, quod omnes veræ propositiones modales necessariæ sunt, omnes falsæ impossibiles: nam quamvis materia alicuius modalis & categorica, quam incudit, sit contingens, tamen ipsa modalis contingens non est: ut hæc propositio de modo contingentia. Contingens est hominem esse album, est necessaria, quia ita est, nec potest aliter esse quam contingens. Ita autem impossibilis est, equum esse album est necessarium, quia licet equus potest esse albus, non tamen potest esse necessarium, equum esse album.

Not. Aliud igitur est esse contingentem propositionem, & esse de modo contingentia: seu aliud est esse categoricam propositionem puram contingentem, aliud esse categoricam propositionem modalem contingentem.

Ob. Determinatio est actio, quia determinare

minare est agere, sed modus non est actio, ergo male definitur modus esse determinatio propositionis.

Re/p. Aliquid determinat propositionem dupliciter. } 1. Effectiue, & sic profren^s propositionem enim modo ipsam determinare dicitur & hoc est agere.
} 2. Formaliter, & sic ipse modus propositioni adhibitus ipsam determinat, & hoc non est agere.

Ob. Si modus sit determinatio propositionis, tum propositio, quæ caret modo, est indeterminata, & per consequens indefinita, at omnis propositio modo carens non est indefinita. Ergo,

Re/p. Indeterminatio est duplex, alia quoad } 1. Quantitatem, sic omnis propositio est indeterminata.
} 2. Compositionem subiectum prædicato, & sic omnis pura categorica indeterminata est, qui nullus modus, signumque in propositione ponitur, quod indicare possit, qualis compositio est.

Ob. Per se & per accidens faciunt modalem propositionem, ut per se, *Socrates* est animal, ergo non sunt quatuor solum modi.

} 1. Primarij, solum quatuor nominati.

Resp. Modi
duplices sunt

2. Secundarij, & sic sunt
multo plures, ut utile, inutile;
certum, incertum; per se,
per accidens; qui tamen om-
nes ad quatuor prædictos re-
ducuntur: sicut per se sub ne-
cessario, per Accidens sub
contingenti continentur.

Ob. Ista est propositio modalis: Possibile est
Socratem currere, sed in ea non est propositio
determinata, ergo modalis male describitur,
minor patet, quia *Socratem currere*, non est
propositio.

Resp. Est propositio implicita, nam est pos-
sibile *Socratem currere* significat est possibile,
ut *Socrates* sit currens, licet ergo non sit pro-
positio formaliter & explicata, est tamen virtua-
liter & implicite.

Ob. Modus in modalibus est earum forma:
sed quantitas sumitur ex materia non forma:
ergo ex modo quantitas eatum haberi non
potest.

Resp. Quantitas subiectorum, sicut in puris
categoricis, materiam sequitur, sed quantitas
compositionis subiecti, cum prædicato, sicut in
modalibus, formam sequitur.

Ob. Affirmatio & negation sunt contraria:
ergo eadem modalis affirmativa & negativa
esse non potest.

Resp. Verum est ratione eadem; at quæ est
affirmativa ratione modi, potest esse negativa
ratione copulæ, vel è conuerso.

SEC.

SECTIO XXV.

De Argumentatione.

Explatis partibus materialibus argumentationis, deinceps de ipsa argumentatione dicendum est.

Def. Est autem argumentatio oratio in qua propositio una ex alia vel alijs consequidicitur.

1. Quia vox simplex nequit esse argumentatio, dicitur oratio: ut, homo est animal, ergo homo est corpus.

2. Dicitur (in qua una propositio denotatur sequi ex alia vel alijs) quia sat non est ad naturam argumentationis, ut una sequatur ex altera, nisi in tali ratione exprimatur ipsa consecutio: ut homo est animal, & homo est corpus, argumentatio non est, licet in re ipsa una sequatur ex altera, nisi per notam illationis explicetur.

1. Illam, ex qua altera inferitur, ut in praecedenti exemplo, homo est animal, & haec nominatur antecedens.

2. Illam, quae inferitur, ut in eodem exemplo, homo est corpus, & haec nominatur consequens.

3. Ipsam notam illationis, experimentum cōsecutionem, ut ergo, igitur, &c. quae est quasi visiculum & nodus antecedentis & consequentis.

E 5. Notan-

Vnde apparet tres esse argumentationis partes: nempe,

ELEMENTA

Notandum,
quod harum
partium aliæ
sunt, nempe

Notandum,
quod antece-
dens iu argu-
mentatione
biformis esse
potest, nempe

Dividitur argumentatio
dupliciter, & secundum.

1. Materiales, vt antece-
dens & consequens, ex quibus
materialiter argumentatio con-
ficitur.

2. Forma-
les, forma
autem argu-
mentati-
onis alia,
nempe
quoad.

1. Vocem,
vt nota illatio-
nis.

2. Significa-
tionem, vt ipsa
connexio ante-
cedentis, & con-
sequantis, & ip-
sa consequen-
tia quam illa-
tionis nota de-
signat.

1. Simplex, vt in enthy-
memate, vbi vnica propositio
præcedit notam illatiuam, vt,
homo est corpus, ergo est sub-
stantia.

2. Duplex, vt in Syllogismo,
vbi duæ propositiones præce-
dunt notam illatiuam, vt omnis
animal est corpus, omnis ho-
mo est animal, ergo omnis
homo est corpus: quarum pri-
orem maiorem appellant, po-
steriorem minorem.

1. Qualitatem.
2. Substantiam.
Argumen-

Arg
onu
qual
est

tia:
nae

que
lap
om
la
rib

Argumentati-
onum quoad
qualitatem alia
est.

Consequen-
tia autem bo-
na est duplex :

1. Bona, in qua consequens
necessario infertur ex antece-
dente: ut, homo loquitur, er-
go habet linguam.

2. Mala, in qua consequens
non recte infertur ex antece-
dente: ut, homo loquitur, ergo
est doctus.

1. Quoad materiam, in qua
ob ipsarum rerum coniunctio-
nem necessariam, vna ex alte-
ra necessario infertur: ut, So-
crates est homo, ergo Socrates
est rationalis: ibi enim bona
consequentia est solum ob ne-
cessariam connexionem ho-
minis & rationalis:

2. Quoad formam, in qua
propter modum collocandi,
vna sequitur ex altera: & non
ob ipsarum rerum necessari-
am coniunctionem, sed pro-
pter modum collocationis pro-
positionum De Sigais & Mo-
dis vide post.

Quoad formam autem hæc bona est conse-
quentia, licet non quoad materiam: Omnis
lapis est animal, omnis homo est lapis, ergo
omnis homo est animal. In hac enim licet nul-
la sit ipsarum rerum connexio, tamen priori-
bus illis positis, necesse est sequi id quod
infer-

infertur, propter modum collocandæ huius argumentationis in figura & modo.

Secunda diuisio argumentationis quoad substantiam, est generis in suas species.

Quatuor enim species sunt:

Syllogismus.
 1. Enthymema.
 2. Inductio.
 3. Exemplum.
 4. Categoricus.
 Hypotheticus.

Syllogismus autem duplex:

1. Categoricus.
 2. Hypotheticus.

Def. Est autem Syllogismus argumentatio in qua quibusdam positis & concessis, necesse est aliud evenire per ea quæ posita sunt & concessa.

1. Oratio ponitur loco generis: duplex enim syllogismi genus.

Remotum sic oratio.

2. Proximum: sic argumentatio genus est.

2. In qua quibusdam propositionibus, quæ particula ponitur ad differentiam enthemematis, in quo vñica est præmissa, saltem formaliter & quoad vocem, at in syllogismo plures præmissæ esse debent.

3. Positis] i. dispositis in modo & figura ad differentiam inductionis & exempli, in quibus propositiones secundum modum & figuram non disponuntur.

4. Necesse est evenire] i. sequi & inferri in conclusione, quæ particula ponitur ad differentiam Sophisticorum syllogismorum, in quibus licet

Iacet conclusio appareat sequi ex præmissis, non tamen necessario sequitur.

5. Aliud i. aliam propositionem, nempe conclusionem, quæ ponitur ad differentiam fallaciæ (in petitione principij ubi conclusio eadem est cum præmissis.

1. Perfectus, qui evidentem habet necessitatem suæ illationis, sicut sunt syllogismi qui in quatuor modis primæ figuræ efformantur.

Syllogismus autem duplex est, nempe 2. Imperfectus, qui non habet necessitatē suæ illationis evidentem, ut syllogismi in alijs modis & figuris confecti; qui aliter evidentiam suæ illationis non habent, quam per eorum reductionem ad syllogismos primæ figuræ.

1. Materiam, quæ duplex; 2. Propinqua, sunt propositiones ex quibus immediate conficiuntur syllogismus.

Syllogismus duplex habet partes, nempe 1. Ex parte terminorum quæ appellatur figura. 2. Ex parte propositionum quæ nominatur modus.

E Demateria remota nempe terminis. Notandum quod tres sunt termini in omni syllogismo, nempe

1. Maior.

2. Minor.

3, Medius.

Maior terminus vel maius extremum est quod coniungitur cum medio in maiore propositione.

Minor terminus vel minus extremum est quod coniungitur cum medio in minore propositione.

Medius vero terminus, est qui bis sumitur ante conclusionem, ipsam vero conclusionem non ingreditur, ut omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergo omnis homo est corpus.

Animal est medius terminus, corpus est maior, homo est minor.

Notandum, quod omnis terminus bis ponitur in syllogismo, maior in maiore propositione & conclusione; medius in maiore & minore, nec omnino in conclusione: minor in minori propositione & conclusione.

Medius autem terminus nominatur à Dialecticis

1. Medium, quatenus vnit & coniungit vnum extremum alteri.
2. Argumentum quatenus est causa, ut conclusio de qua dubitari fides adhibetur.

De

De materia Propositiones item in omni
propinqua, i. propositionib.

Syllogismo tres sunt, nempe,

1 Maior quæ à dialecticis interdum absolute
propositio nominatur, prima, s. Syllogismi e-
nuntiatio.

2 Minor etiam assumptio dicitur, quæ est
secunda syllogismi enuntiatio.

3 Conclusio, quæ notam illationis sequitur
& ex maiori, & minori infertur & est tertia syl-
logismi enunciatio.

Figura autem syllogismi est

De forma medij termini cum cæteris dis-
remota, scil. positiō quoad subiectiōnē &
figura.

prædicationē.

1 Altera in qua medium est
subiectum maioris propositionis, & prædicatum minoris, ut
omne animal est corpus vide
instantiōm præcedentem.

2 Altera est in qua medium
est prædicatum in vtraq; propo-
sitione s. maiori & minori.

3 Altera in qua medium
subiectum est in propositione
vtraque, ut omnis homo est
corpus, aliquis homo est ani-
mal, ergo aliquod animal est
corpus. Vnde versus (Sub. præ.
prima, bis præ. secunda, tertia
bis Sub.).

Est autem
figura triplex

Sic exponitur, medium in prima figura subiectum est in una præmissa, prædicatum in altera, in secunda figura, bis prædicatum, & prædicatum in utraque præmissa, in tertia figura bis subiectum, & subiectum in utraque præmissa.

De forma propositionum in syllogismo secundum certam qualitatem & quantitatem.

Syllogismorum autem modus duplex est, alij enim sunt

1. Indirecti, in quibus infertur conclusio, in qua minus extremum de maiori prædicatur, ut omne animal est vivens. Omnis homo est animal, ergo aliquid viuens est homo.

2. Directi, in quorum conclusione maior extremitas prædicatur de minore, ut omne animal est vivens, omnis homo est animal, ergo omnis homo est vivens.

Eorum autem qui directe, concludunt alij sunt

1. Perfecti,

2. Imperfecti.

1. Perfecti, qui per se apparent necessario concludere, & qui ita perspicue & clare conclusionem inducunt, ut ipso rationis lumine eius firmitas in concludendo percipiatur, & tales sunt modi quatuor in prima figura.

2. Imperfecti, qui per se non ita apparent necessaria.

cessario concludere, sed per reductionem ad alios syllogismorum modos evidentes sunt, tales vero sunt modi secundæ tertiaræque figuræ qui ad modos primæ figuræ reducuntur ut infra dicemus.

Omnia autem modorum nomina numero nouemdecim, his versibus continentur à sophista. 1. Barbara. 2. Celarent. 3. Darij. 4. Ferio. 5. Baralipton. 6. Celantes. 7. Dabitis. 8 Fapesmo. 9. Frisesomorun. 10. Cesare. 11. Camestris. 12. Festino. 13. Baroco. 14. Darapti. 15. Felapton. 16. Disamis. 17. Datisi. 18. Bocardo. 19. Ferison.

Notandum quod novem priores ex his modis ad primam figuram pertincent, quatuor sequentes ad secundam, sex ultimi ad tertiam.

Ex modis autem primæ figuræ quatuor priores directi sunt, quinque vero posteriores indirecti, in quibus quantum ad positionem terminorum in præmissis, nulla est differentia à perfectis modis, sed solum quia est inversio terminorum in conclusione.

Quia in directis maior terminus prædicatum conclusionis est, minor subiectum: In indirectis vero minor terminus prædicatum, & maior subiectum.

Notandum autem quod ex ealiterarum observatione, de qua supra diximus in conversione, facile est syllogismos per omnes formate modos: Nam *A.* univalem affirmativam denotat, *E.* univalem negativam, *I.* particularem

rem affirmatiuam, & particularem negatiuam.

Deinceps notandum in singulis dictionibus esse tres syllabas, nam ubi sunt plures, ultimæ adiiciuntur metri causa: per primam syllabam maior intelligitur: per secundam minor, per tertiam conclusio, ut in his exemplis.

1. Barbara. Fig. < 2. Cesare. 3. Darapti.	Omnis virtus est qualitas. Omnis iustitia est virtus, Ergo Omnis iustitia est qualitas. Nullus homo est expers rationis. Omnis Afinus est expers rationis: Ergo Nullus Afinus est homo. Omne animal est vivens. Omne animal est corpus, Ergo Aliquod corpus est vivens.

Duplices 1. Generales omnium figura
sunt regulæ rum.
syllogismo. 2. Speciales quæ diuersæ di-
rum aliæ versis figuris conueniunt.

Regulæ generales quæ in omni syllogismo obseruantur quatuor sunt,

1. Prima, ex ambabus præmissis particularibus nihil sequitur in syllogismo, & quando utraque premissa particularis est, nulla conclusio ex his inferri potest.

Se-

2 Secunda, ex ambabus præmissis negatiuis in syllogismo nihil sequitur.

3 Tertia si aliqua præmissarum particularis sit, oportet conclusionem esse particularem, nam particularis conclusio recte inferri potest ex uniuersalibus præmissis, sed nunquam uniuersalis conclusio ex præmissa particulari.

4 Quarta, si aliqua præmissarum fuerit negatiua, oportet conclusionem esse negatiuam, nam ex puris affirmatiuis nunquam concluditur negatiua.

De particularibus autem regulis, obseruan-
dum qd duæ sunt catholicæ regulæ primæ fi-
guræ.

1 Prior est, in modis directis & perfectis,
primæ figuræ, semper oportet maiorem esse v-
niuersalem.

2 Posterior est, in modis directis & perfe-
ctis primæ figuræ, semper oportet minorem
esse affirmatiuam, vnde si vel maior sit particu-
laris, aut minor negatiua in prima figura, nihil
sequitur.

Secundæ item figuræ sunt duæ leges & regu-
læ, i. prima, oportet maiorem semper esse vni-
uersalem in secunda figura.

3 Secunda, oportet conclusionem in secun-
da figura semper esse negatiuam, vnde vbi in
secunda figura aut maior particularis est, aut
affirmatiua conclusio, nihil sequitur.

Tertiæ item figuræ duæ regulæ. **1**. Prima, o-
portet minorem in tertia figura semper esse af-
firmatiuam.

2 Secunda

2. Secundo opportet conclusionem in tertia figura semper esse particularem, ynde si aut minor sit negativa, aut conclusio universalis in tertia figura, nihil sequitur.

Not. Veritas harum particularium regulorum clare apparebit, inspiciendo particulares modos cuiuslibet specialis figuræ.

Ob. Argumentatio est actio rationis, nam idem est argumentari quod discurrere, discurrere autem est propria actio intellectus, at oratio est actio linguae, dicitur enim oratio questionis ratio, ergo argumentatio non est oratio.

1. Formaliter, quoad essentiam, sic est interior discursus intellectus.

2. Significative, quoad expressionem, sic est exterior discursus oris & oratio, vnde argumentatio non aliter oratio dicitur, nisi quatenus exprimitur oratione.

Resp. Argumentatio consideratur tum

Ob. Bonae est ea argumentatio in qua omnes leges argumentationis observantur, sed in argumentatione mala: ut homo est animal, ergo homo est Asinus, obseruantur omnes conditiones, cum omnes partes legitimis habeant, 1. Antecedens, 2. Consequens, 3. Notam. Ergo argumentatio mala est bona.

1. Quoad formam sic est bona.

2. Quoad materiam sic est mala

Resp. Argumentatio bona bifariam dicitur, aut

mala, Nam ut sit bona secundum formam, satis est ut denotetur per notam conclusio-
nis vnam inferri ex altero, at vero ut sit bona secundum ma-
teriam requiritur, ut re ipsa referatur. Et, ut consequens
necessario pendeat ab ante-
cedente.

Obiect. Una species eiusdem generis non prædicatur de altera, sed exemplum est induc-
tio & Enthymema syllogismus, ut inquit Arist.
lib. I. Demonst. c. p. I. ergo membra confundun-
tur & mala est divisio.

Resp. Syllo-
gismus duplex est,

1. Perfectus ex tribus con-
stantis proprietiatis inibis, & talis
non est Enthymema,

2. Diminutus, ex duabus
confusus, & talis ibi dicitur
enthymema.

Inductio item est duplex est

1. Cenummata, quæ est
processus ab omnibus singula-
ribus ad ipsum universale.

2. Inchoata, quæ est ab uno aut ab aliquibus singulari-
bus ad aliquid universale, &
huiusmodi inductio exemplū
est.

Obiect. Omnes species argumentationis ad Dislecticam spectant, sed solum inductio & syl-
logismus ad Dialetticam spectant affirmante

Aristotele

Aristotele allegato loco: Enthymema vero & exemplum ad oratores, ergo Enthymema & exemplum non sunt species argumentationis.

Resp. Duo spectantur in § 1. Doctrina, exemplo & Enthymemate: § 2. Et usus.

1. Doctrina & modus docendi precepta quibus sunt formanda, & sic pertinent solum ad Dialecticam.

2. Usus & praxis, & exercitium ipsorum praceptorum, & sic spectant ad orationem: non enim docet orator quomodo fabricanda sunt, sed à Dialectica fabricatis vteretur.

Obiect. Omne genus conuenit æqualiter suis speciebus, non vni magis quam alteri, sed argumentatio illis conuenit inæqualiter, ut magis syllogismus quam cæteris, cum syllogismus sit perfectissima argumentatio, Ego.

Resp. Argumentatio consideratur quo ad

1. Essentiam, quæ definitio explicatur, sic æque conuenit vñiversis.

2. Effectum, & actum probandi & faciendi fidem, sic maxime syllogismo, inde inductioni. Deinceps enthymemati, postremo exemplo.

De Syllogismo.

Obiect. Definitio constare debet ex genere proprio & differentia, vt afferit Arist. lib 6 Topicorum cap. 3. at oratio non est proximum syllogismi genus sed argumentatio, ergo male definitur.

Respi

Resp. Conueniens, id est, necessarium non est, ut docet *Arist.* eodem in loco.

¶ 1. Modus, qui est ex genere & differentia.

Nam duo
spectantur in
definitionis
constructione,
semper

2. Finis, qui est evidentia
rei definitæ, in modo ergo ar-
tem respicimus, in fine cogni-
tionem, quamvis ergo ex ra-
tione artis consideret ex ge-
nere proximo, tamen ratione
finis potest ex remoto, vbi ip-
sum est notius.

Ob. Si in syllogismo omni necessitate est sequi conclusionem ex præmissis, tum unus syllogismus necessarius est & demonstrativus, nullus autem topicus, at id falsum est: ergo.

¶ 1. Consequentiae, quoad connexionem conclusionis cum præmissis, & hæc est in omni legitimo syllogismo.

Resp. Duplex
intelligitur ne-
cessitas in Syl-
logismo

2. Veritatis, quoad ipsas propositiones, & hæc est so-
lum in demonstrativa. Prior
necessitas est hypothetica
quia concessa præmissarum
veritate, necessitate est sequi con-
clusionem. Posterior autem
est positiva, posterior demon-
stratio propria, prior om-
nium communis.

Ob. In qualibet propositione sunt duo ter-
mini,

mini, sed tres sunt propositiones in Syllogismo; ergo sunt sex termini & non solum tres.

Resp. Nego argumentum, quia quilibet terminus bis accipitur in syllogismo, sunt ergo tres solum diversi in specie, licet sex sunt quoad numerum.

Obiect. Omnis terminus est quiddam extre-
mum, at medium non est extre-
mum, ergo nullus est medius terminus.

Resp. Medium per aliqua ex parte terminat
terminus con-
sideratur re-
spectu } 1. Præmissarum, quas sem-
per aliqua ex parte terminat
& sic est extre-
mum.
} 2. Extrematum, quas v-
nit & coniungit, & sic est me-
dium.

Obiect. Syllogismus constat ex duabus tan-
tum propositionibus, ut affirmat Arist. lib. I. De-
monst. cap. 3. ergo non constat ex tribus.

Resp. Constat ex duabus tantum proposicio-
nibus, verū est, præmissis, & eas Arist intelligit

Nam duplex } 1. Actiæ, quæ scilicet ad
est modus pro-
positionum in alias inferunt ut præmissæ, &
Syllogismo, tales duæ solum sunt in syllo-
nam aliæ se- gismo.
habent. } 2. Passiæ, quæ scilicet ad
alijs inten-
tio, & talis in syllogismo uni-
ca.

Obiect. Dispositio est actio, & disponere est
agere, at figura non est actio, ergo non est mo-
di termini dispositio.

Resp. Dispositio capituri bifariam, nempe } 1. Pro actu disponendi & sic est actio.
} 2. Pro modo & ordine disponendi, & sic non est actio,
& sic sumitur à sophista.

Obiect. Id quod prædicatur de utrisque extremitatibus, est super utrasque extremitates: id quod subiicitur utrisque est infra utrasque: at medium non est supra aut infra extrema, sed inter utrasque, ergo medium non est prædicatum in secunda figura, & subiectum in tertia.

Resp. Medium } 1. Positione.
} duplex, alterum } 2, Coniunctione.

1. Positione, quod scil. inter extrema ponitur, ut centrum in circulo.

2. Coniunctione, quod unit & coniungit extrema, & tale est medium in secunda & tertia figura, Nam licet sit supra vel infra extrema, quoad positionem & prædicationem, est tamen inter extrema quoad coniunctionem, quatenus coniungit extrema in conclusione. At medium in prima figura est utroque modo medium.

Obiect. Impossibile, necesse & modus est, ut supra dictum est, at non est ordinatio propositionum in Syllogismo quoad quantitatem & qualitatem, ergo modus male definitur.

Resp. Modus } 1. Propositionis, qui in propositionis determinatione consistit, de qua dictum est.
} 2. Syllogismi, qui s. in ordinatione propositionum consistit, & talis hic definitur.

Obiect. Sequitur, *Socrates est corpus: Socrates est rationalis*, ergo quoddam rationale est corpus, ergo sequitur conclusio ex puris particularibus.

Resp. Duplex } 1. Expositorius & informis.
est Syllogismus, } 2. Figuralis & artificiosus.

1. Expositorius & informis, qui est ille cuius medium est singulare singulariter accep-tum.

2. Figuralis & artificiosus, qui sc. in modum & figuram compingitur. Prior esse potest ex singularibus, hic vero nunquam: itaque quando dico Syllogismum non esse ex particularibus, intelligo compactum in modo & figura.

Obiect. Medium in prima figura includitur in minori termino necessario. At minor terminus ingreditur conclusionem; ergo & medium conclusionem ingreditur.

Resp. Ingreditur quidem per Accidens idque secundum rem, sed non ingreditur per se & secundum vocem, eo sc. modo quo ponitur in præmissis.

Obiect. Sequitur in secunda figura, Omne risibile est animal rationale, Omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est risibilis, ergo sequitur conclusio affirmans in secunda figura.

Resp. Consecu-tio duplex est, } 1. Materialis,
} 2. Formalis,

1. Materialis, quæ est ex rerum cohærentia,
& talis bona consequentia affirmatiua esse po-
test in secunda figura, vbi omnes termini æqua-
les sunt.

2. Formalis, quæ est ex propositionum dis-
positione, & quæ est in aliquo istius figuræ mo-
do, & talis solum est negatiua in secunda figura.

SECTIO. XXVI.

De reductione Syllogismorum.

Notandum quod modi posteriorum figura-
rum ad primæ figuræ modos reduci
possunt.

Consideranda autem } 1. Finis & causa.
 } 2. Modus & re-
sunt in reductione } gulæ quibus redu-
 } ctio perficitur.

1. Causa est imperfectio eorum syllogismo-
rum qui in earum figuracum modis efforman-
tur.

2. Finis & usus, ut Syllogismis in quibus per
se non appareat, concludendi necessitas, fides
& evidentia adhibeatur.

Reductio autem } 1. Per ostensionem.
est duplex } 2. Ad impossibile.

1. Per ostensionem, quæ est, cum aliquis
imperfectus Syllogismus ad perfectum reduci-

F 2 tur

tur per conuersionem, atque adicuius propositionis per eosdem terminos, ut in Cæsare: Nullus homo est immortalis, omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo: Ad Celarent, per simplicem conuersionem maioris: Nullum immortale est homo. Omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo.

2. Ad impossibile quæ est cum ex contradictorio conclusionis, cum aliqua præmissarum infertur contradictorium alterius præmissæ, ut in Baroco: Omne viuens est animatum, aliquis lapis non est animatus; ergo aliquis lapis non est viuens.

Retineatur maior, Omne viuens est animatum, sumatur contradictorium conclusionis, Omnis lapis est viuens, & infertur in Barbara contradictorium minoris, Omnis lapis est animatus.

1. De modo autem reductionis notandum primo, quod sunt quatuor consonantes, B.C.D.F. Quocirca omnes aliarum figurarum modi reducendi sunt ad eos modos, qui ab eodem consonante incipiunt, ut Cæsare & Canestres ad Celarent, Baroco & Bocardo ad Barbara, &c.

2. Secundo, notandum, quod & quatuor aliæ consonantes sunt in syllabis, Primo S. & hæc denotat propositionem per vocalem præcedentem designatam conuertendam simpliciter. Tertio M. & hæc notat transpositionem præmissarum, ut ex maiori fiat minor, Secundo

do p. & hæc notat eodem modo conuersionem per accidens. Quarto c. & hæc notat talēm modum reducendum per impossibile sumpto contradictorio conclusionis loco præmissæ notatæ per vocalem antecedentem.

SECTIO XXVII.

De Enthymemate.

Def. **E**nthytema est syllogismus imperfetus in quo ex vnica propositione infertur conclusio, vt, omne animal viuit, ergo omnis homo est viuens:

Notandum, quod syllogismus formaliter perfectus ex duabus præmissis conclusionem inferentibus consistit.

Ideoque cum Enthymema ex vnica præmissa constat, igitur imperfectus quo ad materialem, sc. aut formalem perfectionem syllogismi esse dicitur: est tamen perfectus virtualiter, quatenus per unam præmissam explicatam, alterum in mente habet intellectam, unde eque firmum probandi robur habet atque syllogismus.

Syllogismus 1. Evidentiam proba-
dicitur imper- tionis.
fectus biformi- 2. Firmitatem proba-
ter, & quoad tionis.

Quoad evidentiam probationis, & sic Enthymema imperfectus syllogismus vere dicitur, cum altera præmissa careat, ex qua infertur conclusio.

Quoad firmitatem probationis: & sic Enthymema imperfectum non est intelligentibus auditoribus, neque minorem necessitatem habere videtur quam syllogismus.

Reductio ad Syllogismum.

Reducitur autem Enthymema ad Syllogismum per oppositionem præmissæ intellectæ, quomodo autem educatur, intelligitur cum cognoscamus quæ præmissa deficit, quod ex terminis cognoscitur in Enthymemate collocatis; nam si maior terminus semel solum sumatur, deficit maior propositio; si autem semel minor, ea deficit: prædicatum autem conclusionis, maior terminus, subiectum, minor. In eo igitur casu ex termino deficiente & medio formanda propositio est, quæ adiecta prioribus consummatum syllogismum facit, v. G. Omne animal currit, ergo omnis homo currit, Maior terminus currit, ibi bis ponitur, ergo maior propositio non deficit, sed minor, quia minor terminus (homo) semel tantum recensetur. Minor igitur propositio ex deficiente minori termino, & medio termino fabricanda est, omnis homo est animal, & perfectus evadit Syllogismus.

Ob. Enthymema est Syllogismus. Sunt diuersæ species argumentationis, ergo Syllogismus non prædicatur de Enthymemate, & consequenter male definitur.

Resp. Enthymema & Syllogismus explicatus & perfectus sunt diuersæ species: Enthymema

mema autem est syllogismus imperfectus & implicitus.

Ob. Omnis reductio est posterioris in priora, sed syllogismus non est prior enthymemate, quia species eiusdem generis sunt simul natura, affirmante Arist. in postprædicamentis, in cap. de modis simil: ergo enthymema non reducitur ad syllogismum.

Repf. Prius bifariam dici-
tur:

<i>Ref.</i> Prius bifariam dici- tur:	1. Origine, vel constituti- one, sic enthymema & syllo- gismus simul sunt, ut omnes species eiusdem generis. 2. Perfectione, & sic syllo- gismus est prior enthyme- mate, & perfectior, & sic re- ducitur enthymema ad syllo- gismum.

SECTIO. XXVII.

De Inductione.

Def. Inductio est argumentatio procedens à singularibus sufficienter enumeratis ad vniuersale: ut *Socrates* est rationalis, *Plato* est rationalis, & sic de cæteris: ergo cunctis homo est rationalis.

(Argumentatio) genus est in definitione quam duæ sequuntur differentiæ.

1. Prior (procedens à singularibus) per

eam

eam enim a syllogismo & enthymemate discer-
nitur, quæ procedunt ab vniuersalibus ad vni-
uersalia, vel ad singularia: (à singularibus s.
sufficienter enumeratis) i.e. omnibus simul col-
lectis in antecedente.

2. Posterior (ad vniuersale) per eam autem di-
scernitur ab exemplo quod ab uno singulari pro-
cedit ad aliud, & non ad vniuersale.

Notandum,
quod singulare
bifariam acci-
pitur.

1. Absolute, vel indiuiduo,
ut Socrate, Virgilio.

2. Comparate, pro minus
vniuersali, s. pro inferiori re-
spectu alicuius superioris, quo
modo species alicuius generis
possunt dici eius singularia,
vt homo, & brutum anima-
lis, & hoc modo sumitur sin-
gulare in definitione induc-
tionis.

1. Indefinite, ut in hac, ho-
mo spirat.

2. Vniuersaliter, ut in hac
omnis homo spirat, & hoc
modo intelligitur fieri pro-
gressum ad vniuersale in in-
ductione.

Notandum
item, quod v-
niuersale ca-
pitur

Ob. Argumentatio omnis est motus in-
tellectus, & per consequens inductio: sed intel-
lectus non procedit ex singularibus, cum non
cognoscat singularia, cum proprium obiectum
intellectus sit vniuersale, ut singulare sensus. 1.

phys. cap. 3. ergo inductio non est à singularibus.

1. Per se, & sic solum vni-

Resp. Intel- } uersalia cognoscit.

lectus considerat } 2. Quatenus vnitur cum
ratur vel } sensu, & sic cognoscit singu-
laria.

Ob. In omni argumentatione antecedens
debet esse notius consequente: at singulare non
est notius suo vniuersali, sed è contra, ut *Arist.*
I. phy. cap. 1. docet: ergo non procedit à singula-
ribus.

Resp. Vniuersale, quoad naturam; singulare,
quoad nos, notius est.

Notitia du- } 1. Apprehensiva, qua ali-
plex: } quid quovis modo intelligi-
tetur: sic singulare nobis notius
quam vniuersale.

} 2. Demonstrativa, qua-
liquid perfecte cognoscitur:
sic vniuersale nobis notius sin-
gularibus.

Ob. In hoc arguento à singularibus ad v-
niuersalia proceditur: Socrates urrit, *Plato*
currit, & sic de cæteris omnibus hominibus: er-
go omnis asinus currit: tamen ibi non est bona
consequentia.

Resp. Inductio est in qua arguitur à singula-
ribus non ad quodvis vniuersale, sed eorum sig-
nulariam quæ adducuntur in antecedente.

SECTIO XXIX.

De Exemplo.

Def. **E**xemplū est argumentatio, in qua ex vno aut quibusdā singularibus alterū probatur, vi alicuius similitudinis in ipsis existentis: ut Socrates est rationalis, & Plato est rationalis, ergo Nichomachus est rationalis.

In qua definitione partes obseruantur: nam ponitur (argumentatio) loco generis: duplex autem differentia.

1. Prior (in qua ex vno aut quibusdam singularibus) nempe in antecedente positis quæ adiicitur ad differentiam Enthymematis & Syllogismi quæ ab vniuersalibus procedunt.

2. Posterior (alterum singulare probatur) i.e. in consequente inducitur, quæ differentia adiicitur ut discernatur ab inductione, in qua à singularibus collectis arguitur ad vniuersale.

Tertia pars definitionis (vi alicuius similitudinis in ipsis existentis) quæ ostendit unde vis probationis procedit in exemplo, nimirum propter similitudinem ipsorum singularium, quorum alterum infert, alterum infertur ad se inuicem. Sicut autem Enthymema reducitur ad Syllogismum, sic exemplum ad inductionem, sed duplii facta mutatione, altera in antecedente, in qua perfectam oportet esse

nume-

enumerationem singularium; altera in consequente, in qua singulare oportet mutari in universalē.

Obiect. Vnum singulare alteri simile, non est notius altero, sed omnis argumentatio procedit à magis noto ad minus notum, ergo exemplum non est argumentatio.

Resp. Singulare confidetur duplīciter, nempe

- 1. Quoad rem ipsam & materiam, & sic vnum singulare non est notius altero.
- 2. Quoad nos, & sic vnum singulare notius altero esse potest, & sic aliud probare potest.

Obiect. Quod rem solum illustrat, id non probat: sed exemplum solum illustrat, ut omnes dicunt Dialectici: ergo non probat, & per consequens non ostendit vnum singulare ex altero.

Resp. Exemplum spectatur, vel

- 1. Sub generali ratione argumentationis quatenus quædam argumentatio est, & sic probat.
- 2. Sub particulari ratione exempli quatenus exemplum est, & sic illustrat, probat igitur ratione illationis, illustrat ratione similitudinis.

Exempla

Exempla sunt
duplicis ordi-
nis: alia enim
adhibita sunt.

1. Ad præcepta intelligenda, & ea solum illustrant.
2. Ad conclusiones inferendas, & ea proculdubio probant, maxima autem pars Dialecticorum diuerla hæc exemplorum genera confundentes ex ignorantia, omnia exempla illustrare solummodo, non probare existimant. Hinc clamant, sed falso, sed imperte, sine veritate, sine arte. Qui tamen error à communione omnium, & aures afficit falso sono, & infecit animos falso sensu. Tantum est aliena lingua nostræ menti præjudicium.

FINIS.

en-
fe-
bio
ars
ze
un-
nia
do,
linc
pe-
rte
uni
écit
mos
iena
udi-